

परिच्छेद-१

गाउँपालिका पार्श्वचित्र

(Rural Municipality Profile)

१. पृष्ठभूमि

स्थानीय तहको योजना निर्माण गर्नको लागि विभिन्न आधारहरूमध्ये सो स्थानको वस्तुस्थितिको यथार्थ तथ्यहरूको जानकारी हुनु पहिलो र आधारभूत कुरा हो । स्थानीय तहको योजना तर्जुमाको लागि आफ्नो क्षेत्रको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक अवस्थाको चित्रण हुनुको साथै भौतिक तथा सांस्कृतिक विकास लगायतका विविध पक्षको आधारभूत ज्ञानको आवश्यकता पर्दछ । उल्लेखित तथ्याङ्कको अभावमा व्यवस्थित योजना निर्माण हुन सक्दैन । व्यवस्थित योजनाको अभावमा विकासको प्रतिफल जनताको तहसम्म पुग्न सक्दैन । तसर्थ व्यवस्थित योजना तर्जुमाको लागि सूचना तथा स्थानीय विवरणको सर्वाधिक महत्व हुन्छ । यसका लागि स्थानीय तहको पार्श्वचित्र महत्वपूर्ण दस्तावेज हुन्छ ।

यसरी कुनै पनि स्थानीय तहको विकास निर्माण तथा योजना तर्जुमाका लागि वास्तविक तथ्याङ्कको जरुरी पर्दछ । यथार्थ विवरणको अभावमा वास्तविक समस्याको पहिचान हुन सक्दैन । श्रोत तथा साधनको उचित वितरण तथा प्रयोग हुन सक्दैन । विकास निर्माणले गति लिन सक्दैन, जसको प्रत्यक्ष असर त्यहाँका जनताको आर्थिक, सामाजिक विकासमा पर्न जान्छ । आजको एक्काइसौं शताब्दीको युग सूचनमा प्रविधिको युग हो । जसबाट विश्व नै एक सानो गाउँमा सीमित भएको पाईन्छ । विश्वको हरेक व्यक्ति, स्थानबाट सूचना प्रणाली मार्फत छोटो समयमै आपसि संवाद जानकारी तथा सूचना पाउन सकिने अवस्था रहेको छ ।

यसै सन्दर्भमा नेपालको संविधान २०७२ ले स्थानीय तहलाई आफ्नो शासन आफै गर्न पाउने अधिकार र जिम्मेवारी दिएको छ । यसै सन्दर्भमा हरेक स्थानीय तहले योजना तर्जुमा तथा निर्माण, कार्यान्वयन र अनुगमन एवं मूल्याङ्कन गर्ने कार्यका लागि स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण अति आवश्यक रहेकोछ ।

२. गाउँपालिका प्रोफाइल तयारीको औचित्य :

स्थानीय तहको समग्र स्रोत परिचालन, व्यवस्थापन एवं काम कारवाहीमा कार्यकुशलता र प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्ने प्रयोजनका लागि नेपाल सरकार एवम् विकास साभेदारबाट स्थानीय तहलाई प्राप्त हुने सबै प्रकारका अनुदान, स्थानीय तहको आन्तरिक आय, राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम लगायत स्थानीय तहको कोषमा प्राप्त हुने सबै प्रकारका स्रोत तथा स्थानीय स्रोत साधनलाई एकीकृत र समन्वित गरी स्थानीय संचित कोषको निर्माण गर्नुपर्ने र सो कोषबाट बजेट विनियोजन गर्दा गरिब, महिला, बालबालिका तथा सामाजिक, आर्थिक दृष्टिकोणबाट पिछडिएका वर्ग र समूदाय एवम् क्षेत्रको समेत पहुँच र स्वामित्व रहने गरी सन्तुलित तवरबाट गर्नुपर्दछ । यसरी सन्तुलित रूपमा योजना तर्जुमा, निर्माण र विनियोजन गर्न स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक पक्षहरु जानकारी हुनु जरुरी छ । तसर्थ निर्माण भएको यस पार्श्व चित्रले स्थानीय तहको यथार्थपरक योजना निर्माणमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नेछ ।

प्रस्तुत पार्श्व चित्रले गाउँपालिकाले प्रवाह गर्ने सेवा एवम् विकास निर्माण कार्यलाई जनमुखी, जवाफदेही, मितव्ययीता, पारदर्शी, उत्तरदायी, समावेशी, समतामूलक, सहभागितामूलक, दीगो र गुणस्तरयुक्त गराउदै स्थानीय तहबाट नै गरिबी न्यूनीकरण र दीगो विकासको अवधारणालाई संस्थागत गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउन मद्दत गर्दछ ।

तनहुँ जिल्लाको दक्षिणपूर्वी भागमा अवस्थित प्राकृतिक एवं सांस्कृतिक दृष्टिले अत्यन्त महत्वपूर्ण यस ऋषिङ्ग गाउँपालिकाले निर्माण गरेको यस पार्श्व चित्रले भावि योजना कोर्नमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने छ ।

३. उद्देश्यहरु

- ऋषिङ्ग गाउँपालिकाका तथ्याङ्क एवम् सूचनाहरू सङ्कलन तथा विश्लेषण गर्ने ।
- गाउँपालिका भित्रको भौगोलिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक अवस्थाको चित्रण गर्ने ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका ऐतिहासिक तथा पुरात्तात्विक महत्वका प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको पहिचान गर्ने ।
- स्थानीय तह भित्रका प्राकृतिक स्रोत साधनको नक्साङ्कन तथा उपयोग एवं बाँडफाँडको अवस्था चित्रण गर्ने ।
- गाउँपालिकाको विकास निर्माण तथा सामाजिक गतिविधिको क्षेत्रमा नयाँ सम्भावना, अवसर तथा चुनौतीहरूको पहिचान र विश्लेषण गर्ने ।

४. वस्तुगत विवरण तयारीका क्रममा अपनाइएका विधिहरु

माथि उल्लेखित उद्देश्यअनुरूप वस्तुगत विवरण तयार गर्न प्रयोग भएका विधिहरु निम्न अनुसार रहेका छन् ।

(क) द्वितीय तथ्याङ्क सङ्कलन

- नेपालको राष्ट्रिय जनगणना २०६८ ले उल्लेख गरिएका तथ्याङ्कहरुलाई केन्द्रिय तथ्याङ्क विभागबाट लिएको ।
- सम्बन्धित जिल्लाको जिल्ला समन्वय समितिमावाट प्रकाशन भएका जिल्ला पार्श्व चित्र तथा अन्य तथ्याङ्क लिएको ।
- जिल्ला स्थित विभिन्न कार्यालयहरु :जिल्ला वन कार्यालय, जिल्ला शिक्षा कार्यालय, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, जिल्ला मालपोत कार्यालय, जिल्ला बालकल्याण कार्यालय लगायतवाट विभिन्न तथ्याङ्क लिएको ।
- साविकका गाविसहरुवाट प्रकाशन भएका गाविस प्रोफाइल लगायतका प्रकाशनहरुवा तथ्याङ्क लिएको ।

(ख) प्राथमिक तथ्याङ्क सङ्कलन

- संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले तयार गरेको सूचना सङ्कलन गर्न तयार गरिएको फारमको प्रयोग गरी प्राथमिक सूचना वस्तीस्तरमा संकलन गरिएको छ ।
- वस्तु स्थिती बुझ्न खटिएका व्यक्तिहरुवाट स्थानीय पदाधिकारी, कर्मचारी, सामाजिक परिचालक, राजनीतिक दलका पदाधिकारीहरु एवं सरोकारवालाहरुसँग छलफल र सूचना, विवरण एवं तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको ।

(ग) सूचना विश्लेषण

विभिन्न माध्यमवाट लिएका सूचना एवं तथ्याङ्कलाई Microsoft word, Excel मा Entry गरी विश्लेषण गरिएको । जसमा तथ्याङ्कलाई विभिन्न दृष्टिकोणवाट विश्लेषण गरिएको ।

(घ) सरोकारवालाहरुसँग छलफल

प्राथमिक तथा द्वितीय माध्यमवाट सङ्कलन भएका सूचनाहरुको विश्लेषण गरी तयार पारिएको विवरणलाई स्थानीय निर्वाचित पदाधिकारी, कर्मचारी लगायत सरोकारवाला महानुभावहरु सँगको अन्तरकृया छलफलवाट थप सूचना तथा सुझावहरु प्राप्त गरि विश्लेषण गरिएको छ ।

५. वस्तुगत विवरण तयारीको सिमाहरु

यो पार्श्व चित्र तयार गर्दा प्रयोग गरिएको विधि एवं समय पावन्धि समेतलाई बुझि प्राप्त भएसम्मका गाउँकार्यपालिकाको भौगोलिक, प्राकृतिक, सामाजिक, आर्थिक, मानवीय एवं धार्मिक सांस्कृतिक तथा विविध सूचना र तथ्याङ्कहरुलाई सरलकृत रूपमा समावेश गरी एउटा वस्तुगत दस्तावेज तयार गरिएको छ । समयमा तथ्याङ्क एवं सूचना प्राप्त हुन कठिनाई, भौगोलिक जटिलता, यातायातको असुगमताको बावजुद पनि प्राप्त तथ्याङ्कलाई उपयुक्त तरिकाले विश्लेषण गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

यसरी तयार गरिएको पार्श्व चित्रले आधारभूत तथ्याङ्कहरुलाई सङ्कलन एवं विश्लेषण गरिएको छ । यसले भविष्यमा गाउँपालिकाको पूर्व अवस्थालाई चित्रण गर्न मद्दत गर्ने छ ।

परिच्छेद-२
ऋषिङ गाउँपालिका
(Rising Village Municipality)

१. संक्षिप्त परिचय

नेपालको पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र अन्तर्गत गण्डकी अञ्चलका ६ जिल्लामध्ये तनहुँ जिल्ला पनि एक हो । नेपाल राज्यको केन्द्र भागमा अवस्थित तनहुँ जिल्लाको आफ्नै ऐतिहासिक महत्व रहेको छ । नेपालको संविधान (२०७२) बमोजिम नेपाल सरकारले स्थानीय निकायहरूको पुनःसंरचनाको लागि गठन गरेको उच्च स्तरीय आयोगले २०७३ पुष २२ मा नेपाल सरकारलाई बुझाएको प्रतिवेदन नेपाल सरकारले परिमार्जन गरी २०७३ फागुन २७ गतेबाट स्थानीय तह लागू गर्ने निर्णय अनुसार यस तनहुँ जिल्लाको साविकका गा.वि.स.हरू काहुँशिवपुर, भिरकोट, बैदी, राम्जाकोट, कोटदरबार र ऋषिङ रानीपोखरी गाविसलाई समायोजन गरी ऋषिङ गाउँपालिका गठन गरिएको छ ।

वडा विभाजन

वडा नं.	समावेस भएका साविकका गाविसहरू	साविकका वडा नं.	कैफियत
१.	काहुँशिवपुर	१-३, ८	
२.	काहुँशिवपुर	४-७, ९	
३.	भिरकोट	८, ९	
	बैदी	१-३	
४.	भिरकोट	२-७	
५.	राम्जाकोट	१-८	
६.	भिरकोट	१	
	कोटदरबार	१, ३, ८, ९	
७.	कोटदरबार	२, ४-७	
८.	ऋषिङ रानीपोखरी	१-८	

श्रोत:- स्थानीय तहको सीमा निर्धारण आयोगको प्रतिवेदन र नेपाल राजपत्र, २०७३ अनुसार

साविकको काहुँशिवपुर गाविसलाई हालको १ नं. र २ नं. वडामा, साविकको भिरकोट गाविसलाई हालको ३, ४ र ६ नं. वडामा, साविकको बैदी गाविसको १, २ र ३ नं. लाई हालको ३ नं. वडामा, साविकको राम्जाकोट गाविसलाई हालको ५ नं. वडामा र साविकको ऋषिङ रानीपोखरी गाविसलाई हालको ८ नं. वडामा समायोजन गरी यस गाउँपालिको निर्माण गरिएको छ ।

गाउँपालिकाको जम्मा क्षेत्रफल २१५ वर्ग किलोमिटर रहेको छ भने यसको सिमानामा पूर्वमा देवघाट गा.पा.र व्याँस नगरपालिका, पश्चिममा धिरिङ्ग गाउँपालिका र भिमाद नगरपालिका, उत्तरमा म्याग्दे गाउँपालिका र व्याँस नगरपालिका र दक्षिण नवलपरासी जिल्ला रहेको छ ।

ऐतिहासिक पृष्ठभूमी

स्थानीय कथन अनुसार सत्य युगमा यस क्षेत्रमा श्रृङ्ग ऋषिले तपस्या गरेको हुनाले यस क्षेत्रलाई ऋषिङ्ग क्षेत्रको रूपमा चिनिने गरिन्छ र कोटदरबार साविकको गाविसलाई ऋषिङ्ग कोटदरबार गाविस पनि भन्ने गरिन्छ । श्रृङ्ग ऋषिले तपस्या गरेको ठाउँ हाल रानीपोखरी गाविसमा पर्दछ र उक्त ठाउँमा पानीको ज्यादै असुविधा भएकोले श्रृङ्ग ऋषिले त्रिशुलले जमिनमा खोपी सेती र कालीको पानी निकालेको किंवदन्ती छ । हाल उक्त पानी निस्कने ठाउँलाई अजम्वरी नामले चिनिने गरेको र उक्त ठाउँमा विभिन्न ठाउँबाट भक्तजनहरु आउने गरेको पाईन्छ । साथै नेपाल स-साना बाईसे चौबिसे राज्यमा विभाजन भएको बेलामा कोटदरबारमा मुनि मुकुन्द सेनका भतिजा समसेनले राज्य गरेको कारणले कोटदरबार नाम रहन गएको किंवदन्ती छ । उक्त दरबार रहेको ठाउँमा पुरानो दरबारको परिसर पुरानो तरबारहरु पनि रहेको छ । हाल उक्त ठाउँमा कल्याण देवी मन्दिर र उक्त बेलामा राजाले हतियार सुरक्षित राखेको ठाउँ ज्यामिरेमाई डाडाँमा ज्यामिरेमाई मन्दिर रहि यस क्षेत्रको जनताका उक्त मन्दिरहरु धार्मिक आस्थाको रूपमा रहेका उक्त ठाउँमा वडा दशैको बेलामा फुलपाती भित्राईने पुजाआजा गरीने चलन समेत रहेको छ । ज्यामिरे माई मन्दिरमा कन्या कुमार केटाहरु पूजारीको रूपमा रहने र यस क्षेत्रका मानिसहरुले उक्त मन्दिरहरुमा ठूलो धुमधामका साथ पञ्चबली दिने चलन समेत रहेको र उक्त मन्दिरहरुमा दर्शन गर्न क्षिमेकी गाविसहरुबाट मानिसहरु आउने गरेको पाईन्छ । हाल उक्त मन्दिरहरुको संरक्षण र पूनःनिर्माणको अभावमा जिर्ण अवस्थामा रहेका छन् । यसै किंवदन्ती अनुसार यस गाउँपालिकाको नाम ऋषिङ्ग गाउँपालिका राखिएको अनुमान लगाउन सकिन्छ ।

प्रमुख जातजातिहरू

यस गाउँपालिका भित्र विभिन्न जातजातिहरूको बसोबास रहेकोछ । विभिन्न जातजातिहरूको बसोबास भएपनि एक समानको सौहार्द्रपूर्ण बसोबास रहेको पाईन्छ । यहाँ बसोबास गर्ने प्रमुख जातजातिहरूमा मगर, ब्राम्हण, क्षेत्री, तामाङ्ग, माभी, दमाई, कामी, भोटे, नेवार, आदिको मिश्रित बसोबास रहेको छन ।

प्रमुख मातृ भाषा

कुनै पनि व्यक्तिले आफ्नो जन्मपछि परिवारमा सबैभन्दा पहिले बोल्न सिकेको भाषालाई मातृभाषा भनिन्छ । यहाँ विभिन्न जातजातिहरूको आफ्नै किसिमको भाषा बोलीचालीमा बोल्ने गर्दछन । यहाँ बोलिने प्रमुख भाषाहरूमा नेपाली, नेवार, मगर, गुरुङ्ग, राई, साईन ल्याङ्गवेज, अन्य भाषा रहेका छन ।

धर्म

यस गाउँपालिका भित्र विभिन्न जातजातिहरूको एक समानको सौहार्द्रपूर्ण बसोबास रहेता पनि यिनीहरूको आ-आफ्नै किसिमको धर्म तथा संस्कृति मान्दछन । यहाँ धेरैजसो हिन्दु धर्मावलम्बीहरू रहेका छन भने केहि क्रिश्चियन, किरात, बुद्ध, ईसाई, अन्य मिश्रित रहेका भेटिन्छन ।

संस्कार

जातिगत र साँस्कृतिक विविधता रहेको यस गाउँपालिकाका वासिन्दाहरूको आ-आफ्नै किसिमको सामाजिक संस्कार रहेको छ । यस गाउँपालिकामा धेरै हिन्दु धर्म मान्नेको वाहुल्यता बढि भएकोले यिनीहरूले गर्ने प्रमुख संस्कार कुल पुजा, गोठ पुजा, वर्तमान, विवहा, काजकृया, वार्षिक काम, न्वारन, तिथी श्राद्ध, सोह्रसाद्ध औशि, पूर्णीमा, सक्रान्ती, मसान्ता, सत्यनाराण्यणको पुजा, एकाह, होमहोमदी, यज्ञ, सप्ताह, रुद्रीपाठ, मलमास, सूर्य ग्रहण, चन्द्रग्रहण, आदि रहेका छन ।

चाडपर्वहरू

प्रमुख चाडपर्व तथा मेलाहरूमा विजयादशमी, दिपावली, नौरथा, घटस्थापना, सोह्र साद्ध, रामनवमी, माघेसक्रान्ती, साउनेसक्रान्ती, तिज, जनैपूर्णीमा, कृष्ण जन्माष्टमी, बुद्धपूर्णीमा, ल्होछार तमु ल्होछार आदि यहाँका प्रमुख चाडपर्वहरू हुन् ।

सामाजिक वातावरण

यस गाउँपालिकामा विभिन्न किसिमका जात, जाति, भाषा र धर्म भएको मानिसको बसोवास रहेतापनि जातिय विभिन्नता, भाषागत विभिन्नता तथा धार्मिक भिन्नता रहेता पनि सामाजिक स्थिरता तथा शान्तिपूर्ण वातावरणमा कुनै प्रकारको नकारात्मक विभिन्नता देखिएको छैन । विभिन्न चाडपर्वमा एक अर्काको (विपरीत धर्मावलम्वी) बीच लवाई खुवाईको परम्पराको सोहाद्रताको प्रमाण रहेको कुरा स्थानीय वासिन्दाहरुको भनाई रहेको छ ।

यद्यपी न्यून मात्रामा भएपनि दलित जातका मानिसलाई माथिल्लो जातको मानिसहरुले केही विभेद गरिरहेको पाईएको छ । जस्तै:-दलितको हातवाट पानी नखाने दलित वर्गका मानिसहरुलाई ब्राम्हण जातिहरुले घरमा पस्न नदिने एक अर्काको काममा चासो नदिने ईत्यादी भिन्नता भएको पाईन्छ । तर पहिलेको तुलनामा यी विभेदहरु केहि मात्रामा न्युन हुँदै गइरहेको कुराको समूदायसँग गरिएको छलफलवाट पुष्टी हुन्छ ।

बसाई सराईको प्रभाव

मानिसहरु एक ठाउँवाट अर्को ठाउँमा बसोबासको लागि सने प्रकियालाई नै बसाई सराई भनिन्छ । गाउँपालिकाको भौगोलिक विकटता देशको राजनैतिक लुछ्राचुडीले गर्दा विभिन्न सेवा र सुविधा प्राप्त गर्न र सहज जिवन यापन गर्ने दृष्टिकोणले गाउँपालिकावाट अन्यत्र बसाईसरी जाने गरेको पाईन्छ ।

२. राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार जनसंख्या तथा घरधुरी

जम्मा घरधुरी	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला
५२२५	२५८७०	१११४०	१४७६०

श्रोत :- राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ र स्थानीय निकाय सीमा निर्धारण आयोग प्रतिवेदन अनुसार

३. भौगोलिक अवस्थिति:

फैलावट	अक्षांश :- २७°३६'-२८°५'
	देशान्तर :- ८३°५७'-८४°३४'
पूर्वमा	देघाट गाउँपालिका र व्याँस नगरपालिका
पश्चिममा	घिरिङ्ग गाउँपालिका र भिमाद नगरपालिका
उत्तरमा	म्याग्दे गाउँपालिका र व्याँस नगरपालिका
दक्षिणमा	नवलपरासी जिल्ला
उचाई	समुन्द्र सतहवाट १८७ देखि २१३४मी.
जम्मा क्षेत्रफल:-	२१५ वर्ग कि.मी.
हावापानी:-	अर्धोष्ण, समसितोष्ण, सितोष्ण
वार्षिक औषत वर्षा:	१७६१ मि.मि.
अधिकतम तापक्रम:-सेन्टिग्रेड	३८-४१ डिग्री
न्यूनतम तापक्रम:-	३ डिग्री सेन्टिग्रेड भन्दा कम
देश :-	संघीय गणतन्त्र नेपालको ४ नं प्रदेश
नाम :-	ऋषिङ्ग गाउँपालिका गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, तनहुँ
जिल्ला:-	तनहुँ
अञ्चल :-	गण्डकी अञ्चल
विकास क्षेत्र :-	पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र
वडा संख्या :-	८ (आठ)
केन्द्र:-	साविक कोटदरबार गाविसको कार्यालय, तनहुँ
हाल समावेस भएको साविकका गाविसहरु	काहुँशिवपुर, भिरकोट, बैदी, राम्जाकोट, कोटदरबार र ऋषिङ्ग रानीपोखरी

परिच्छेद-३

ऋषिड गाउँकार्यपालिका कार्यालयसँग सम्बन्धित सूचना तथा तथ्यांकहरु विस्तृतमा

(पार्श्वचित्र)

३. स्थानीय चाडपर्व तथा जात्रा र मेलाहरुको विवरण

क्र.सं.	चाडपर्व	जात्रा	मेलाहरुको नाम	मनाईने महिना	तिथि	मनाउने जातजाति
१.	दशै	नौरथामा	दशैमेला	अशोज	नौरथा	हिन्दुहरु सबै
२.	सोह्र श्राद्ध	देवघाटधाम-	-	असोज	पूर्णिमा देखि औंशी सम्म	"
३.	तिहार	"	-	कार्तिक	कृष्णपक्ष	"
४.	तिज	"	-	भाद्र	पञ्चमी	हिन्दुहरु सबै
५.	कुशेऔंशी	"	-	भाद्र कृष्णपक्ष	औंशी	"
६.	कृष्णअष्टमी	"	कृष्णजात्रा	भाद्र	कृष्णपक्षको अष्टमी	"
७.	जनैपूर्णिमा	"	-	श्रावण	पूर्णिमा	"
८.	नागपञ्चमी	"	-	श्रावण	पञ्चमी	"
९.	साउने सक्रान्ती	"	-	श्रावण	श्रावण १ गते	"
१०.	चैते दशै	"	-	चैत्र	नौरथा	"
११.	माघे सक्रान्ती	"	-	माघ	माघ १ गते	"
१२.	हरिबोधनी एकादशी	"	एकादशी मेला	कार्तिक	एकादशी	"
१३.	बत्ति बाले औंशी	"	-	मंसिरमा	औंशी	"
१४.	बुद्ध जयन्ती	"	-	बैशाख	पूर्णिमा	"
१५.	महाशिवरात्री	"	शिवरात्री	फागुन	प्रतिपदा	"
१६.	स्वस्थानी व्रत	"	-	माघ	पूर्णिमा	"
१७.	ल्होसार	"	-	-	-	भोटे
१८.	यमरी पूर्णिमा	"	-	-	-	नेवार समुदाय
१९.	कौरा नाच	चैत्र देखि असार सम्म				मगर समुदाय
२०.	नचौरी	श्रीकृष्ण अस्टमी देखि				मगर समुदाय

		माघे संग्रान्तीसम्म				
--	--	------------------------	--	--	--	--

श्रोत:-स्थलगत सार्वेक्षण २०७४ अनुसार

४. पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण (धार्मिक/ऐतिहासिक/पुरातात्विक)

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलहरूको नाम	वडा नं.	स्थलको महत्व	दैनिक औसतमा आउने पर्यटकहरूको संख्या	कैफित
१.	ज्यामिरे माई मन्दिर	वडा नं. ७	धार्मिक आस्था	४० देखि ५०	
२.	गणेश थान	वडा नं. ४	"	४० देखि ५०	
३.	भाक्री थान	वडा नं. ४	"	४० देखि ५०	
४.	देउराली	वडा नं. ४	"	४० देखि ५०	
५.	कल्याणदेवी	वडा नं. ८	"	२० देखि ३०	
६.	दुर्गा भवानी	वडा नं. ७	"	४० देखि ५०	
७.	अजम्बरीमाई	वडा नं. ८	"	२० देखि ३०	
८.	अकलादेवी	वडा नं. ७	"	४० देखि ५०	
९.	शिव मन्दिर	वडा नं. ४	"	४० देखि ५०	
१०.	दशै मौलाघर	वडा नं. ४	"	४० देखि ५०	
११.	सरस्वती मन्दिर	वडा नं. ४	"	४० देखि ५०	
१२.	गडगडी गर्गेश्वर महादेव	वडा नं. ५	"	४० देखि ५०	
१३.	कोटडाँडा	वडा नं. ८	-	१० देखि १५	
१४.	गढीडाँडा	वडा नं. ८	-	२० देखि ३०	
१५.	शिद मन्दिर गुफा	वडा नं. ५	-	२० देखि ३०	
१६.	रिषि गुफा	वडा नं. ५	-	२० देखि ३०	
१७.	अकला गुफा	वडा नं. ५			
१८.	घोचुक गुफा	वडा नं. ३			
१९.	ढुंगागाडे	वडा नं. ६			
२०.	दुर्गा भवानी	वडा नं. २			
२१.	रानी गुफा	वडा नं. ८			
२२.	रानीपोखरी (पौराणीक)	वडा नं. ८			
२३.	मनकामना मन्दिर	वडा १			
२४.	छाब्दीबराही	वडा नं. ७,			

		२			
--	--	---	--	--	--

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

५. वर्तमान भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	प्रतिशत
१.	कृषि क्षेत्र	१०,४६७ हे.	
२.	वन तथा चरन क्षेत्र	४,८१२ हे.	
३.	आवास क्षेत्र		
४.	नदिनालाले ओगटेको क्षेत्र		
५.	ताल तलैया		
६.	सिमसार क्षेत्र		
७.	औद्योगिक क्षेत्र		
८.	सडकले ओगटेको क्षेत्र		
९.	अन्य		

श्रोत:- जिल्ला वन कार्यलय, तनहुँ

६. सिंचित क्षेत्रफलको विवरण

क्र.सं.	विवरण	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	प्रतिशत
१.	सालैभर सिंचित	तथ्याडक उपलब्ध नभएको	
२.	मौसमी सिंचित	"	
३.	कूल सिंचित क्षेत्रफल	"	
४.	असिंचित जमिन	"	
५.	खेतियोग्य जमिन	"	
६.	खेति गरिएको जमिन	"	

श्रोत:-

७. वन क्षेत्र/नर्सरी सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	कैफियत
१.	सामूदायिक वन	६५	७७९८.३८	
२.	कबुलियती वन	९३	५१८.७०	
३.	धार्मिक वन	०	०	
४.	सरकारी संरक्षित वन			
५.	अन्य	२	३१-११-२-२	

श्रोत:- जिल्ला वन कार्यलय, तनहुँ

द. सरकारी/सार्वजनिक जग्गाहरूको विवरण

साविकको गाविस	जग्गा रहेको स्थान	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि.	स्वामित्व
काहुँशिवपुर	-	३०७९३-१०-१-२	-
भिरकोट	-	२०८५६-१-१-०	-
बैदी	-	२५००३-३-२-३	-
राम्जाकोट	-	१०४७२-१४-३-१	-
कोटदरबार	-	२२८४२-४-२-३	-
रानीपोखरी	-	८१९०-११-२-३	-

श्रोत:- जिल्ला मालपोत कार्यालय, दमौली, तनहुँ

९. जनसंख्या वितरणको अवस्था (२०५८-२०६८)

क्र.सं.	विवरण	२०५८	२०६८
१.	जनसंख्या		२५८७०
२.	परिवारसंख्या		५२२५
३.	जनसंख्याको अनुपातिक वितरण		-
४.	औषत वृद्धिदर		-
५.	परिवारको औषत आकार		४.९५
६.	महिला पुरुष अनुपात (प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको संख्या)		०.७५

श्रोत:- राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१० वडा अनुसार घरधुरी तथा जनसंख्याको विवरण

वडा नं.	घरपरिवार संख्या	पुरुष	महिला	जम्मा	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि.	जनघनत्व	मुख्य वस्तीहरू
१.	७४४	१८१०	२२९५	४०७५	-	-	
२.	६०९	१२६९	१७५४	३०२३	-	-	
३.	६०७	१४६८	१७८९	३२५७	-	-	
४.	७३१	१३२२	१६८८	३०१०	-	-	
५.	७४८	१६६७	२१५६	३८२३	-	-	

६.	७१०	१३०७	१९८८	३२९५	-	
७.	५६८	१२४८	१६६४	२९१२	-	-
८.	५०८	१०४९	१४२६	२४७५		-
जम्मा	५२२५	१११४०	१४७६०	२५८७०	२१५	१२०.३२

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

निम्न लिखित तल प्रस्तुत गरिएका उमेर तथा लिङ्गको आधारमा, साक्षरताको आधारमा, जातजाति तथा मातृ भाषाको आधारमा, अपाङ्गताको आधारमा, घरको प्रकारको आधारमा, खानेपानीको आधारमा, विजुली बत्ति वाल्नेको आधारमा र खाना पकाउने इन्धनको आधारमा लिएको तथ्याङ्क जनगणना २०६८ को गाविस अनुसार दिएकोले गाविस अनुसार जोडेर देखाईएको छ । जस्ले गर्दा जम्मा घरधुरी, जम्मा जनसंख्या, पूरुष तथा महिलाको संख्या फरक परेको देखिन्छ ।

११. उमेर तथा लिङ्गका आधारमा जनसंख्याको विवरण

क्र.सं.	उमेर समूह	पुरुष	महिला	तेश्रो लिंगी	जम्मा
१.	५ वर्ष भन्दा मुनी	१३१४	१५४०	छैन	२८५४
२.	५-९ वर्ष सम्म	१९९६	२०२६	-	४०२२
३.	१०-१४ वर्ष सम्म	२२९४	२३५३	-	४६४७
४.	१५-१९ वर्ष सम्म	१४५६	२०८२	-	३५३८
५.	२०-२४ वर्ष सम्म	६३१	१५२१	-	२१५२
६.	२५-२९ वर्ष सम्म	६०६	१२९४	-	१९००
७.	३०-३४ वर्ष सम्म	४३५	९६१	-	१३९६
८.	३५-३९ वर्ष सम्म	४८८	१००३	-	१४९१
९.	४०-४४ वर्ष सम्म	५७९	८४२	-	१४२१
१०.	४५-४९ वर्ष सम्म	६१३	७५६	-	१३६९
११.	५०-५४ वर्ष सम्म	६३९	७००	-	१३३९
१२.	५५-५९ वर्ष सम्म	६१२	५९९	-	१२११
१३.	६०-६४ वर्ष सम्म	५५८	५९२	-	११५०
१४.	६५-६९ वर्ष सम्म	३९९	४१३	-	८१२
१५.	७०-७४ वर्ष सम्म	२९६	३१६	-	६१२
१६.	७५ वर्ष सम्म भन्दा माथी	३७९	४१२	-	७९१
जम्मा		१३२९५	१७४१०		३०७०५

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१२. आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्याको अवस्था

क्र.सं.	उमेर समूह	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
१.	० देखि १४	५६०४	५९१९	११५२३	३७.५२
२.	१५ देखि ५९	६०५९	९७५८	१५८१७	५१.५१
३.	६० भन्दा माथी	१६३२	१७३३	३३६५	१०.९५
जम्मा		१३२९५	१७४१०	३०७०५	९९.९८

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१३. मातृभाषाको आधारमा जनसंख्याको विवरण

क्र.सं.	मातृभाषा	महिला	पुरुष	प्रतिशत
१.	नेपाली	५५३६	४१०७	३१.४०
२.	नेवार	५८८	४७०	३.४४
३.	मगर	१०४९१	८०८६	६०.५०
४.	गरुङ्ग	३६४	२९८	२.१५
५.	साङ्केतीक	९	८	०.०५
६.	भोजपुरी	४५	२७	०.२३
७.	कुमाल	१९	१२	०.१०
८.	दराई	२४१	१९७	१.४२
जम्मा		१७४१०	१३२९५	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१४. धर्मको आधारमा जनसंख्या विवरण

क्र.सं.	धर्म	जम्मा संख्या	प्रतिशत
१.	हिन्दु	३०३७०	९८.९०
२.	बौद्ध	१५०	०.४८
३.	इश्लाम	०	०
४.	किरात	३५	०.११
५.	क्रिश्चियन	१५०	०.४८
६.	प्रकृति	०	०
७.	वन	०	०
८.	जैन	०	०
९.	बहाई	०	०
१०.	सिख	०	०
११.	उल्लेख नभएको	०	०

जम्मा

३०७०५

९९.९७

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१५. जातियताको आधारमा जनसंख्या विवरण

क्र.सं.	जातियता	जम्मा संख्या	प्रतिशत
१.	क्षेत्री	२१८३	७.१०
२.	ब्राहमण पहाडी	८८२	२.८७
३.	मगर	१९०००	६१.८७
४.	नेवार	१२२३	३.९८
५.	कामी	२०६५	६.७२
६.	गुरुङ्ग	६८४	२.२२
७.	दमाई/ढोली	६९०	२.२४
८.	ठकुरी	१३३७	४.३५
९.	सार्की	१२१९	३.९७
१०.	घर्ती/भुजेल	७४	०.२४
११.	कुमाल	२११	०.६८
१२.	माझी	६६	०.२१
१३.	बोटे	७४	०.२४
१४.	बादी	३०६	०.९९
१५.	सन्यासी	१३९	०.४५
१६.	दराई	४३८	१.४२
१७.	अन्य	११४	०.३७
जम्मा		३०७०५	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१६. लिंग र उमेरका आधारमा घरमूलीको विवरण

लिंग	जम्मा	उमेर						
		१४	१५-२५	२६-३६	३७-४७	४८-५८	५९-६९	७० देखि माथी
पुरुष	३७८६	०	८७५	१३९६	९००	६१५	०	
महिला	२४३०	०	६४९	७००	६००	४८१	०	
जम्मा	६२१६	०	१५२४	२०९६	१५००	१०९६	०	

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

**१७.१० वर्ष र सो भन्दा माथिका महिला पुरुषहरूको पहिलो पटक विवाह गरेको उमेरको
आधारमा जनसंख्या विवरण**

लिंग	जम्मा	पहिलो पटक विवाह गरेको उमेर									
		१० वर्ष भन्दा मुनी	१०- १४	१५-१९	२०- २४	२५-२९	३०-३४	३५- ३९	४० - ४४	४५ - ४९	५० देखि माथि
पुरुष	१३१४२	०	५	६५०	५०३२	७०३८	४०७	१०	०	०	०
महिला	९९६६	०	१०	११४१	७,०००	१००२	८०८	५	०	०	०
जम्मा	२३१०	०	१५	१७९१	१२०३२	८८४०	१२१५	१५	०	०	०

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१८. अपाङ्गताको आधारमा जनसंख्या (poulation by disability)

क्र. स.	अपाङ्गताहरूको विवरण	पुरुष	महिला	जम्मा
१.	अपाङ्ग नभएका	१२३९६	१७११३	३००४९
२.	शारीरिक अपाङ्ग	१०६	६४	१७०
३.	आखा कम देख्ने	३२	४१	७३
४.	कान नसुन्ने	६०	६७	१२७
५.	पुरै आखा नदेख्ने	३	५	८
६.	बोल्न नसक्ने	७३	६०	१३३
७.	मानसिक रोगी	३५	१४	४९
८.	Intellectual dissable	१६	७	२३
९.	सबैखाले अपाङ्ग	३४	३९	७३
जम्मा		१३२९५	१७४१०	३०७०५

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

लिङ्ग	जम्मा अपाङ्गता संख्या	अपाङ्गताका आधारमा जनसंख्या			
		पूर्ण अशक्त अपाङ्गता (रातो रंगको)	अति अशक्त अपाङ्गता परिचय पत्र (नीलो रंगको)	मध्यम अपाङ्गता (पहेलो रंगको)	सामान्य अपाङ्गता (सेतो रंगको)
पुरुष	८४	२५	५९	०	०
महिला	७७	२४	५३	०	०
जम्मा		४९	१०९	०	०

श्रोत:- जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, तनहुँ

१९. अपाङ्गताको परिचयपत्र लिएका बालबालिकाको विवरण

अपाङ्गता परिचयपत्रको किसिम	परिचयपत्र लिएका बालबालिकाको संख्या		
	बालिका	बालक	जम्मा
पूर्ण अशक्त अपाङ्गता (रातो रंगको)	तथ्याङ्क नभएको		
अति अशक्त अपाङ्गता परिचय पत्र(नीलो रंगको)	०	०	
मध्यम अपाङ्गता (पहेलो रंगको)	०	०	
सामान्य अपाङ्गता (सेतो रंगको)	०	०	
जम्मा	०	०	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

२०. छानाको प्रकारको आधारमा घरधुरी संख्या

क्र.सं.	घरको प्रकार	जम्मा संख्या	प्रतिशत
१.	फुस तथा खरले छाएको	१४९१	२३.९९
२.	जस्ता/च्यादरले छाएको	१५६९	२५.२४
३.	टायल तथा ढुङ्गा (slate)छाएका	२९९२	४८.१३
४.	आर सि.सि.	१२८	२.०५
५.	काठले छाएका	७	०.११
६.	माटोले छाएका	०	०
७.	अन्य	१	०.०२
८.	उल्लेख नभएको	२८	०.४५
जम्मा		६२१६	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२१. स्वामित्वको आधारमा घरपरिवारको वसोवासको अवस्था

क्र.सं.	स्वामित्वको विवरण	परिवार संख्या	प्रतिशत
१.	निजी	५९७६	९६.१४
२.	भाडामा	१७०	२.७३
३.	संस्थागत	४	०.०६
४.	अन्य	६६	१.०६
जम्मा		६२१६	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२२. खानेपानीको श्रोतको आधारमा घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	खानेपानीको श्रोतहरु	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१.	पाईपधारा	३६०९	५८.०६
२.	टयुबेल / हेन्डपम्प	८	०.१३
३.	ढाकिएको ईनार / कुवा	७६७	१२.३४
४.	नढाकिएको ईनार / कुवा	१४५१	२३.३४
५.	मुलको पानी	३३८	५.४१
६.	खोला / नदीको पानी	१४	०.२३
७.	अन्य	६	०.१०
८.	उल्लेख नभएको	२३	०.३७
जम्मा		६२१६	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२३. इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण

क्र.सं.	इन्धनको प्रकार	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१.	दाउरा	५७४७	९२.४५
२.	मट्टीतेल	१५	०.२४
३.	एल पि. ग्यास	६७०	२.७३
४.	गुइठा	९	०.१४
५.	गोवर ग्यास	२३८	३.८३
६.	विजुली	८	०.१३
७.	अन्य	६	०.१०
८.	उल्लेख नभएको	२३	०.३७
जम्मा		६२१६	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२४. बत्ती प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण

क्र.सं.	इन्धनको प्रकार	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१.	विजुली	१८०८	२९.०८
२.	मट्टीतेल	७९१	१२.७२
३.	वायोग्यास	७	०.११
४.	सोलार	२६५७	४२.७४
५.	अन्य	९३०	१४.९७
६.	उल्लेख नभएको	२३	०.३७
जम्मा		६२१६	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२५. उपलब्ध सेवा सुविधाको आधारमा घरपरिवार विवरण

क्र.सं.	सेवा सुविधाको विवरण	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१.	कुनै सेवा सुविधा नभएका	१५३१	१०.६३
२.	कम्तीमा एउटा सुविधा भएका	४६३०	३२.१६
३.	रेडियो भएका	३१५२	२१.८९
४.	टि.भि. भएका	६८४	४.७५
५.	केवल लाइन जोडेका	१५८	१.१०
६.	कम्प्युटर भएका	४३	०.३०
७.	इन्टरनेट सुविधा भएका	२६	०.१८
८.	टेलिफोन भएका	३९	०.२७
९.	मोवाईल	३८६४	२६.८४
१०.	गाडी भएका	१०	०.०७
११.	मोटर साइकल भएका	६१	०.४२
१२.	साइकल	१२३	०.८५
१३.	अन्य साधन	२	०.०१
१४.	फ्रिज	२०	०.१४
१५.	उल्लेख नभएका	५५	०.३८
जम्मा		१४३९८	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२६. शौचालय प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण

क्र.सं.	शौचालय प्रयोग	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१.	चर्पी नभएको	१९३१	३१.०६
२.	फल्स भएको चर्पी	३१६६	५०.९३
३.	साधारण चर्पी	१०९७	१७.६४
४.	उल्लेख नभएको	२२	०.३५
जम्मा		६२१६	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२७. बसाई सराई सम्बन्धी विवरण

वसाई सराई विवरण	जम्मा	मुख्य जिल्लाहरु
गा.पा. भित्र आएका	४२	
गा.पा. बाट गएका	१३६	
जम्मा	१७८	

श्रोत:- ऋषिङ गाउँपालिका, तनहुँ

२८. खाद्यन्न आत्मनिर्भरताको अवस्था

क्र.सं.	खाद्यन्न उपलब्धताको आधारमा परिवार संख्याको विवरण	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१.	३ महिनाभन्दा कम खान पुग्ने परिवार	६९७	११.२१
२.	४-६ महिना खान पुग्ने परिवार	२१२८	३४.२३
३.	७-९ महिना खान पुग्ने परिवार	१६४९	२६.५२
४.	१०-१२ महिना खान पुग्ने परिवार	१०४५	१६.८१
५.	आफ्नो खेतवारीको उत्पादनबाट खान पुगेर बेच विखन गर्ने परिवार	६९७	११.२१
जम्मा		६२१६	९९.९८

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२९. स्वामित्वको प्रकारको आधारमा “महिला”घरमुली सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	स्वामित्वको विवरण	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१.	घरजग्गा दुवैमा स्वामित्व भएका	५४८०	८८.१५
२.	जग्गामा मात्रै स्वामित्व भएका	५३२	८.५५
३.	घरजग्गा दुवैमा स्वामित्व नभएका	१३२	२.१२
४.	उल्लेख नभएका	७२	१.१५
जम्मा		६२१६	९९.९७

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

३०. भू-स्वामित्वको सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	स्वामित्वको विवरण	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१.	स्वामित्व भएका	५९००	९४.९१
२.	स्वामित्व नभएका	१३२	२.१२
३.	आफ्नो जग्गा अरुलाई कमाउन दिएको	०	०
४.	अरुको जग्गा कमाउने	०	०
५.	उल्लेख नभएको	१८४	२.९६
जम्मा		६२१६	९९.९९

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

३१. परिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा जमिन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	स्वामित्वको विवरण		जम्मा घरधुरी	प्रतिशत
	पहाड (रोपनी)	तराई (कठ्ठा)		
१.	२ रोपनी भन्दा कम	२ कठ्ठा भन्दा कम	११२	२.९५
२.	२ देखि ५ रोपनी सम्म	२ देखि ५ कठ्ठा सम्म	१५०	३.९५
३.	६ देखि १० रोपनी सम्म	६ देखि १० कठ्ठा सम्म	२४८०	६५.३३
४.	२० रोपनी भन्दा माथी	२० कठ्ठा भन्दा माथी	८५०	२२.३९
५.	जग्गा नै नभएको	जग्गा नै नभएको	१३२	३.४७
६.	थाहा नभएको	थाहा नभएको	७२	१.८९
जम्मा			३७९६	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसा

३२. आर्थिक वर्ष ०७२/०७३को पञ्जिकरणको विवरण

क्र.सं.	विवरण	०७२/०७३को	जन्म दर्ता संख्या	महिला	पुरुष
	जन्म दर्ता	२१२०			
१.	५ वर्ष सम्मका				
२.	५ वर्षदेखि १८ वर्षमाथिका मानिस				
३.	मृत्यु दर्ता	२४६			
४.	सम्बन्ध विच्छेद	६			
५.	बसाईसराई	१७८			
६.	विवहा दर्ता	४१५			
	१८ वर्ष भन्दा कम उमेर				
	१८ वर्ष भन्दा माथी				
जम्मा		२९६५			

श्रोत:- ऋषिड गाउँपालिका, तनहुँ

३३. आर्थिक वर्ष ०७२/०७३ मा नागरिकता तथा अन्य सिफरिसहरुको विवरण

क्र.सं.	विवरण	सिफरिस संख्या	कैफियत
१.	नागरिकता सिफरिस	१५००	
२.	नाता प्रमाणीत	३५०	
३.	अन्य सिफरिस	१५५६	
४.	नक्शापास संख्या	१३५	

श्रोत:- ऋषिड गाउँपालिका, तनहुँ

३३. जेष्ठ नागरिक तथा एकल महिलाहरुको विवरण

क्र.सं.	विवरण	संख्या	कैफियत
१.	जेष्ठ नागरिक (७० वर्षमाथी)		
	महिला	६१७	
	पुरुष	७३२	
जम्मा		१३५३	
२.	जेष्ठ दलित		
	महिला	२५६	
	पुरुष	२०९	
जम्मा		४६५	
३.	कुल एकल महिला	९९०	
जम्मा		९९०	
४.	लोपोन्मुख जाति (कुसुण्डा, राउटे)	०	
जम्मा		०	
५.	जम्मा पूर्ण अपाङ्ग		
	महिला:-	२४	
	पुरुष:-	२५	
जम्मा		४९	
६.	जम्मा अतिअसक्त अपाङ्ग		
	महिला:-	५३	
	पुरुष:-	५९	
जम्मा		१०९	

श्रोत:- जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, तनहुँ

३५. वडा अनुसार सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने व्यक्तिहरुको विवरण

वडा नं.	जेष्ठ नागरिक			दलित जेष्ठ नागरिक			एकल महिला	पुर्ण अपांग			अति अशक्त अपांग			कुल जम्मा
	म.	पु.	ज.	म.	पु.	ज.		म.	पु.	ज.	म.	पु.	ज.	
काहुँशिवपुर	१५८	१६३	३२१	५९	५०	१०९	२२७	४	७	११	८	९	१७	६८५
भिरकोट	१००	९१	१९१	७४	६२	१३६	१५७	७	४	११	१३	१३	२६	५२१
बैदी (१-९)	८४	१३३	२१७	२१	१८	३९	१३२	२	५	७	६	९	१२	४०७
राम्जाकोट	६४	९३	१५७	३६	३२	६८	१३७	१	२	३	३	५	८	३७३
कोटदरवार	१४२	१४४	२८६	४४	२९	८३	१९२	९	४	१३	१७	१०	२७	६०१
ऋषिङ्ग रानीपोखरी	६९	१०८	१७७	२२	१८	४०	१४५	१	३	४	६	१३	१९	३८५
जम्मा	६१७	७३२	१३५३	२५६	२०९	४७५	९९०	२४	२५	४९	५३	५	१०९	२९७६

श्रोत:- जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, तनहुँ

३६. वार्षिक कार्यक्रमबाट लक्षित कार्यक्रमतर्फ भएको विनियोजन तथा खर्चको अवस्था

आर्थिक वर्ष	लक्षित कार्यक्रम	विनियोजित रकम	खर्च रकम
	महिला	कूल बजेटको १० प्रतिशत	विनियोजन बमोजिम भएको
	बालबालिक	कूल बजेटको १० प्रतिशत	विनियोजन बमोजिम भएको
	दलित जनजाति वा सीमन्तकृत	कूल बजेटको १५ प्रतिशत	विनियोजन बमोजिम भएको
	अन्य	नियमानुसार	विनियोजन बमोजिम भएको
जम्मा		एकिन गर्न नसकिएको	

गत विगतमा विभिन्न गा.वि.स.हरुको खर्चलाई एकिकृत गर्न नसकिएको तर गा.वि.स. हरूले योजना तर्जुमा गर्दा आफ्नो बजेटको न्युनतम, महिलाको लागि १० प्रतिशत, बालबालिकाको लागि १० प्रतिशत तथा आदिवासी जनजातिको लागि १५ प्रतिशत विनियोजन गर्ने गरेको

३६.१ गाउँपालिका घोषणा भएपछिको आम्दानी र खर्चको विवरण (आ.ब. २०७३।०७४)

आम्दानी तर्फ	शिर्षक नं.	निकाशा रकम (रु.)	खर्च रकम (रु. वास्तविक)	बचत रकम (रु. वास्तविक)
चालु सशर्त	२६३१२	२०,००,०००	१९,९९,६१९/९०	३८०/१०
पूँजीगत निशर्त	२६३२२	८०,००,००० (पछिल्लो समयमा निकाशा आएको रु. ४८,००,००० समेत)	२९,७२,२८९/००	५०,२७,७११

३७.शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण

विवरण	सरकारी	सामूदायिक	निजी विद्यालय	कुल
प्रा.वि.		२७	३	३०
नि.मा.वि.		१५	२	१७
मा.वि.		७	-	७
उ.मा.वि.		३	-	३
क्याम्पस		-	-	-
वेद विद्याश्रम		-	-	-
मदरशा		-	-	-
अन्य	प्राविधिक शिक्षालय	-	-	-
	सीप विकास तालिम केन्द्र	-	-	-
	सामूदायीक बालविकास केन्द्र	-	-	-

श्रोत:- जिल्ला शिक्षा कार्यालय, तनहुँ

३८.विश्वविद्यालय तथा कलेजहरुको विवरण

विवरण	उ.मा.वि.कलेजको नाम	सञ्चालित कार्यक्रम तथा तह	विद्यार्थी संख्या
१.	शिव सरस्वती उ.मा.वि.	प्लस टु	
२.	बालविकास उ.मा.वि.	प्लस टु	
३.	शहीद गंगा उ.मा.वि.	प्लस टु	

श्रोत:- जिल्ला शिक्षा कार्यालय, तनहुँ

३९.५ वर्ष र सो भन्दा माथीको साक्षरताको आधारमा जनसंख्या विवरण

लिंग	५ वर्ष र ५ वर्ष भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्याको अवस्था			
		लेख्न र पढ्न सक्ने	पढ्न मात्रै सक्ने	पढ्न लेख्न नसक्ने	थाहा नभएको
जम्मा	२७६६५	१८७३०	६५५	८२७५	७
पुरुष	११७९६	९१०३	२४४	२४४७	२
महिला	१५८६९	९६२७	४११	५८२६	५

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

४० .विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका छात्रछात्राहरुको विवरण (संख्या उल्लेख गर्ने)

तह	सरकारी विद्यालय				नीजि विद्यालय				कुल जम्मा
	कक्षा	छात्र	छात्रा	जम्मा	कक्षा	छात्र	छात्रा	जम्मा	
प्रा.वि.	१	२८९	३२०	६०३	-	-	-	-	६०३
	२	२८४	३०६	५९०	-	-	-	-	५९०
	३	२८५	३०६	५९१	-	-	-	-	५९१
	४	३१८	३४१	६५९	-	-	-	-	६५९
	५	३२२	३६१	६८३	-	-	-	-	६८३
नि.मा.वि	६	३७९	३७५	७५४	-	-	-	-	७५४
	७	३२९	३७६	७०५	-	-	-	-	७०५
	८	३०४	३५६	६६०	-	-	-	-	६६०
मा.वि.	९	१९०	२५५	४४५	-	-	-	-	४४५
	१०	१४९	१९१	३४०	-	-	-	-	३४०
उ.मा.वि.	११	९	५१	६०	-	-	-	-	६०
	१२	३०	४७	७७	-	-	-	-	७७

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

४१. ५ वर्ष र सो भन्दा माथिकाको शैक्षिक अवस्था

क्र.सं.	विवरण	पुरुष	महिला	जम्मा
१.	प्ले ग्रुप	३७४	३९५	७६९
२.	प्रा.वि (१-५) सम्म	४९९६	५२०७	१०२०३
३.	नि.मा.वि (६-८) सम्म	१९१५	२१०४	४०१९

४.	मा.वि (९-१०) सम्म	७१४	७४७	१४६१
५.	एस.एल.सि. वा सोसरह	४७९	४४३	९२२
६.	उ.मा.वि.(१० + २) वा	१६२	११७	२७९
७.	स्नातक वा सोसरह	५९	२४	८३
९.	स्नातकोत्तर वा सोसरह	१२	२	१४
१०.	अन्य	१२	८	२०
११.	अनौपचारिक शिक्षा	५६६	७९३	२१५४
१२.	तह नखुलेको	०	०	०
जम्मा		९३२०	९८८५	१९२०५

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

४२. विद्यालयमा भर्ना नभएका तथा विद्यालय छाडेका बालबालिकाहरुको विवरण

लिंग	भर्ना नभएका संख्या	विद्यालय छाडेको संख्या
छात्र	तथ्याङ्क उपलब्ध नभएको	
छात्रा		
जम्मा		

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

४३. कूल साक्षरता दरमा महिलाहरुको हिस्सा

विवरण	गणना वर्ष	
	२०५८	२०६८
कूल साक्षरता दर	-	६८.४०
पुरुष साक्षरता दर	-	७७.६५
महिला साक्षरता दर	-	६१.५३

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

४४. वडा अनुसार साक्षरता प्रतिशत

वडा नं.	साक्षरता दर औषतमा		जम्मा
साविकको काहुँशिवपुर (१-९)	महिला	५६.१४	६४.१८
हाल वडा नं (१ र २)	पुरुष	७४.९२	
	दलित	-	-

	जनजाति	-	-
	अन्य जाति	-	-
साविकको भिरकोट (१-९) हाल वडा नं (३, ४ र ६)	महिला	५५.६५	६३.२४
	पुरुष	७३.५३	
	दलित	-	-
	जनजाति	-	-
	अन्य जाति	-	-
साविकको बैदी (१-३) हाल वडा नं (३)	महिला	६५.४५	७१.९८
	पुरुष	७९.७०	
	दलित	-	-
	जनजाति	-	-
	अन्य जाति	-	-
साविकको राम्जाकोट (१-८) हाल वडा नं (५)	महिला	६२.४९	६९.५३
	पुरुष	७८.८०	
	दलित		
	जनजाति		
	अन्य जाति		
साविकको कोटदरबार (१-९) हाल वडा नं (६ र ७)	महिला	५७.७०	६४.६१
	पुरुष	७४.७२	
	दलित	-	-
	जनजाति	-	-
	अन्य जाति	-	-
साविकको ऋषिङ्ग रानीपोखरी (१-८) हाल वडा नं (८)	महिला	७१.७६	७६.९१
	पुरुष	८४.२६	
	दलित	-	-
	जनजाति	-	-
	अन्य जाति	-	-

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

४५ बालविकास केन्द्रको विवरण

साविकको गाविस	बाल विकास केन्द्रको जम्मा	भर्ना भएका		जम्मा
		बालक	बालिका	
काहुँशिवपुर	११	१३५	१४२	२७७
भिरकोट	१०	८०	७५	१५५
बैदी	५	५५	४३	९८
राम्जाकोट	४	४५	३८	८३
कोटदरबार	७	५१	५६	१०७
ऋषिङ्ग रानीपोखरी	२७	३७	२२	५९
जम्मा	६४	४०३	३७६	७७९

श्रोत:-जिल्ला शिक्षा कार्यालय, तनहुँ

४६. बाल सञ्जालको अवस्था

वडा नं.	बाल सञ्जालको विवरण	सदस्य संख्या					जम्मा
		लैंगिक आधार		सामाजिक आधार			
		बालक	बालिका	दलित	जनजाति	अन्य	
१,२	१	१५	१३	६	२०	२	२८
४	१	६	३	२	४	३	९
५	१	१८	१७	१०	२१	४	३५
६,७	१	८	७	१	१४	०	१५
८	१	५	४	२	६	१	९
जम्मा	५	५२	४४	२१	६५	१०	९६

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

४७. विशेष शिक्षातर्फ श्रोत कक्षामा अध्ययनरत छात्र / छात्राको विवरण

वडा नं.	श्रोत कक्षा रहेको	अपाङ्ग बालवालिकाको कक्षागत विवरण										जम्मा
		कक्षा १		कक्षा २		कक्षा ३		कक्षा ४		कक्षा ५		
		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छा	छात्र	छात्र	छात्र	छात्र	छात्र	
१	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	
२	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
३	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
४	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
५	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
६	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
७	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
८	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

वडा नं.	श्रोत कक्षा रहेको विद्यालयको	अपाङ्ग बालवालिकाको कक्षागत विवरण										जम्मा
		कक्षा १		कक्षा २		कक्षा ३		कक्षा ४		कक्षा ५		
		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छा	छात्र	छात्र	छात्र	छात्र	छात्र	
१	छैन	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

४८. विद्यालयहरूमा शौचालयको विवरण

जम्मा विद्यालय संख्या	शौचालयको किसिम (संख्यामा उल्लेख गर्ने)					जम्मा
	सामान्य, सबैले प्रयोग गर्ने किसिमको	शिक्षक शिक्षिकाका लागि भिन्दाभिन्दै भएको	छात्राछात्रका लागि भिन्दाभिन्दै भएको	अपाङ्गका लागि भिन्दाभिन्दै भएको	शौचालय नभएको	
५०	९८	४९	४९	०	०	१९६
निजि ५	१०	५	५	०	०	२०

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

४९. तहगत शिक्षक बिवरण (सामुदायीक विद्यालय)

तह	स्वीकृत दरवन्दीमा कार्यरत						परियोजना		राहत दरवन्दीमा कार्यरत			नीज श्रोतमा			PCF मा			तालिम प्राप्त शिक्षक संख्या	कूल जम्मा	
	म.	पू.	जम्मा	स्थायी		अस्थायी														
				म	पु	म	पु	म	पु	म	पू	जम्मा	म.	पू	जम्मा	म.	पू	जम्मा		
प्रा.वि.			१८१									११								१९२
नि.मा. वि.			२७									१३								४०
मा.वि			१८									६								२४
उ.मा.वि.			०									६								६
जम्मा			२१९									३६								२५५

श्रोत:-जिल्ला शिक्षा कार्यालय, तनहुँ

५० शिक्षक तथा कक्षा कोठाको पर्याप्तता

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	विद्यार्थी संख्या	शिक्षक संख्या	विद्यार्थी शिक्षक अनुपात (STR)	विद्यार्थी कक्षा अनुपात (SCR)
१.	शहिदगंगा उ. मा.वि. काहुँशिवपुर	४३७	१८	२४.२७	
२.	भिकोर्ट नि.मा.वि.	२००	५	४०	
३.	राधा नि.मा.वि.काहुँ	१२०	५	२४	
४.	दिपक नि.मा.वि.काहुँ	२३५	७	३३.५७	
५.	शान्ति नि.मा.वि.वैदी	१८२	७	२६	
६.	वालविकास मा.वि. भिरकोट	४२२	१५	२८.१३	
७.	भाष्कर प्रा.वि.काहुँशिवपुर	६६	३	२२	
८.	सरस्वती नि.मा.वि.भिकोर्ट	१७६	७	२५.१४	
९.	सरस्वती नि.मा.वि.वैदी	१४९	४	३७.२५	
१०.	महेन्द्रज्योती प्रा.वि.भिरकोट	४५	३	१५	
११.	लालीगुरास प्रा.वि. काहुँशिवपुर	५२	३	१७.३३	
१२.	शुक्ला मा.वि. काहुँशिवपुर	४३४	१०	४३.४	
१३.	पदमज्योती नि.मा.वि. भिकोर्ट	१८६	६	३१	
१४.	अमर नि.मा.वि. काहुँशिवपुर	१८५	५	३७	
१५.	सहविर नि.मा.वि.भिकोर्ट	५७	७	८.१४	
१६.	कालीका प्रा.वि.भिकोर्ट	२४	२	१२	
१७.	शिवसुन्दर प्रा.वि. भिकोर्ट	२२	२	११	
१८.	जनता प्रा.वि.बोमा काहुँशिवपुर		१		
१९.	अजम्बरी प्रा.वि. ऋषिङ्ग रानीपोखरी	४९	३	१७.३३	
२०.	बालशिक्षा निकेतन मा.वि. ऋषिङ्ग रानीपोखरी	२१८	७	३१.१४	
२१.	जनज्योती प्रा.वि.काहुँशिवपुर		३		
२२.	चण्डी प्रा.वि. काहुँशिवपुर	१००	५	२०	
२३.	जलदेवी प्रा.वि. भिकोर्ट	२३	२	११.५	
२४.	कृष्ण प्रा.वि.वैदी	५६	२	२८	
२५.	बलभद्र नि.मा.वि.काहुँशिवपुर		९		

२६.	गणेश प्रा.वि. काहुँशिवपुर	४१	२	२०.५	
२७.	पृथ्वी प्रा.वि. भिकोर्ट	१६	२	८	
२८.	जनशक्ति प्रा.वि. भिकोर्ट	२६	२	१३	
२९.	शिवशक्ति प्रा.वि. काहुँशिवपुर	१८	२	९	
३०.	क्रान्तिदिप प्रा.वि. भिकोर्ट	२१	२	१०.५	
३१.	महेन्द्रोदय मा.वि. राम्जाकोट	३१६	१२	२६.३३	
३२.	धर्म नि.मा.वि कोटदरवार	१७७	६	२९.५	
३३.	राष्ट्रीय नि.मा.वि राम्जाकोट	१४१	५	२८.२	
३४.	अरुण प्रा.वि. कोटदरवार	३४	३	११.३३	
३५.	शंकर प्रा.वि.राम्जाकोट	३६	४	९	
३६.	श्रृङ मा.वि.गोठादी कोटदरवार	२५०	१३	१९.२३	
३७.	अमरज्योती प्रा.वि. ऋषिड, रानीपोखरी	३५	३	११.६६	
३८.	शिवसरस्वती उ.मा.वि.ऋषिड रानीपोखरी	७५०	१७	४४.११	
३९.	जयदुर्गा मा.वि.राम्जाकोट	२५२	१३	१९.३८	
४०.	सिद्ध नि.मा.वि राम्जाकोट	१३५	५	२७	
४१.	चन्द्रज्योती प्रा.वि. कोटदरवार	६३	४	१५.७५	
४२.	जलदेवी प्रा.वि. कोटदरवार	६७	३	२२.३३	
४३.	नाग प्रा.वि.राम्जाकोट	१९	२	९.५	
४४.	अमर नि.मा.वि. कोटदरवार	१८९	७	२७	
४५.	जनजागृति प्रा.वि.राम्जाकोट	४४	२	२२	
४६.	बाराही प्रा.वि. राम्जाकोट	४०	२	२०	
४७.	वालविकास प्रा.वि.कोटदरवार	२२	२	११	
४८.	ज्यामिरेमाई प्रा.वि.कोटदरवार	२१	२	१०.५	
४९.	शान्ति प्रा.वि.राम्जाकोट	२२	२	११	

श्रोत:- जिल्ला शिक्षा कार्यालय, तनहुँ

५१. विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरु

क्र.सं.	सवास्थ्य सेवा	संख्या	वेड संख्या
१.	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	०	
२.	सरकारी अस्पताल	०	
३.	प्रसुती गृह	०	
४.	वाल अस्पताल	०	
५.	आयुर्बेद अस्पताल	२	
६.	प्राकृतिक चिकित्सा	०	
७.	स्वास्थ्य चौकी	६	
८.	उप-स्वास्थ्य चौकी	०	
९.	प्राथमिक स्वास्थ्य स्याहार केन्द्र	०	
१०.	निजि अस्पताल	०	
११.	फार्मसी	९	
१२.	चिकित्सक संख्या	०	
१३.	चिकित्सक अनुपात	०	
१४.	क्लिनिक	०	
१५.	बर्थिङ सेन्टर:	०	
१६.	पोलि क्लिनिक	०	
१७.	स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउने प्रतिशत	३५%	
१८.	दक्ष स्वास्थ्यकर्मी बाट सुत्केरी गराउने प्रतिशत	४५%	
१९.	सुडेनीवाट सुत्केरी गराउने प्रतिशत:	७५%	
२०.	भिसीटी केन्द्र संख्या:	०	
२१.	महिला स्वयम सेविका संख्या:	४५	
२२.	टि.बी. उपचार केन्द्र:	०	
२३.	परिवार नियोजन का ५ बिधी र ३ बिधीको सेवा उपलब्ध स्वास्थ्य संस्था संख्या:	०	
२३.	बि.ओ.सी.(आधारभुत):	०	
२४.	सि.ई.ओ.सी.(अपरेसन सेवा) उपलब्ध स्वास्थ्य संस्था	०	
२५.	गर्भवती जाँच पहिलो पटकको प्रतिशत:	१५ %	
२६.	गर्भवती जाँच चौथो पटक सम्मको प्रतिशत:	७५ %	
२७.	सुत्केरी पश्चात जाच गराउन आउने प्रतिशत:	१५ %	
२८.	औसत आयु १०० वर्ष महिला ८५ वर्ष, पुरुष ७५ वर्ष		

श्रोत:- जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, तनहुँ

५२. खोप सेवाको विवरण

क्र.सं.	विवरण	आ.व.०७०/०७१	आ.व.०७१/०७२	आ.व.०७२/०७३
		संख्या	संख्या	संख्या
१.	वि.सि.जि.	३३१	२९०	२८५
२.	डि.पि.टि.	१११८	९४८	९६३
३.	हेपाटाइटिस “वि”	-	-	-
४.	दादुरा	३५१	३५१	३८१
५.	पोलियो ३	१११८	९४८	९४८
६.	टि.टि (गर्भवती महिला)	३५२	४७८	४६०

श्रोत:-जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय , तनहुँ

५३. खोप सेवा छोडने बालबालिकाको अवस्था

क्र.सं.	विवरण	आ.व.०७०/०७१	आ.व.०७१/०७२	आ.व.०७२/०७३
		संख्या	संख्या	संख्या
१.	वि.सि.जि. र दादुरा	छैन	छैन	छैन
२.	डि.पि.टि/ हेपटाइटिस वि./ एच.आइ.भि १ र डि.पि.टि / हेपटाइटिस वि./ एच.आइ.भि. ३	छैन	छैन	छैन
३.	खोप नलगाएका बालबालिका	छैन	छैन	छैन

श्रोत:-जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, तनहुँ

५४. विगत ३ वर्षहरूको पोषणको अवस्था

सुचकांकहरू	आ.व. ०६८ / ०६९	आ.व. ०६९ / ०७०	आ.व. ०७० / ०७१
५ वर्ष भन्दा मुनिको वृद्धि अनुगमन (पटक)	०	०	०
गर्भवती महिलाहरूका लागि आइरन चक्की वितरण (जना)	१४५	१५०	२००
गर्भवती महिलाहरूले प्राप्त गरेको जुकाको औषधी (जना)	१००	२००	३०००
सुत्केरी भएका महिलाहरूका लागि भिटामिन ए वितरण (जना)	३४५	२४५	३१५
६ महिना देखि ५ वर्षसम्मका वच्चाहरूलाई खुवाएको भिटामिन ए (जना)	१५००	२०००	२५००
१ देखि ५ वर्ष सम्मका वच्चाहरूलाई खुवाएको जुकाको औषधी (जना)	१०००	५००	१५००

श्रोत:- जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, तनहुँ

५५. कुपोषणको अवस्था

लिंग	संख्या	कैफियत
बालक	छैन	
बालिका	छैन	
जम्मा	छैन	

श्रोत:- जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, तनहुँ

५६. दीर्घ रोगको कारणले मृत्यु भएका बालबच्चा सम्बन्धी विवरण

रोगको नाम	बालिका	बालक	जम्मा
एच. आई.भि. / एड्स	छैन	छैन	
मलेरिया	छैन	छैन	
क्षयरोग	छैन	छैन	
मुटु सम्बन्धी	छैन	छैन	
मेनेन्जाइटिस	छैन	छैन	
कुपोषण	छैन	छैन	
अन्य	छैन	छैन	
जम्मा	छैन	छैन	

श्रोत:- जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, तनहुँ

५७. लिंग अनुसार बाल विवाह सम्बन्धी विवरण (१८ वर्ष मुनिका)

लिंग	संख्या
बालिका	छैन
बालक	छैन
जम्मा	छैन

श्रोत:- जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, तनहुँ

५८. कामदारको रुपमा घर/परिवारबाट घर बाहिर गएका बालबालिकाहरुको विवरण

लिंग	संख्या
बालिका	तथ्यांक उपलब्ध नभएको
बालक	
जम्मा	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

५९. श्रमिक बालबालिकाको प्रकार

क्र.सं.	कामदारको विवरण	संख्या	प्रातिशत	कैफियत
१.	घरेलु कामदार	८०	२८.१६	जिल्लाको कुल तथ्याङ्क
२.	होटल तथा रेष्टुरेण्ट	१८४	६४.७८	
३.	उद्योग तथा व्यवसाय	-	-	
४.	अन्य	-	-	
जम्मा		२८४	-	

श्रोत:- जिल्ला बालकल्याण समितिको कार्यालय, तनहुँ

६०. बालबालिकाहरुको हत्या अपहरण सम्बन्धी विवरण

घटना विवरण	घटना संख्या	घटना घटेको स्थल	उजुरी परेको संख्या	अदालतमा मुद्दा परेका संख्या	पीडित बनाइएका बालबालिकाको संख्या			उद्धार गरिएका बालबालिकाहरुको संख्या		
					बालिका	बालक	जम्मा	बालिका	बालक	जम्मा
अपहरण	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
हत्या	-	-	-	३	१	२	३	२	१	३
जिल्लाको कुल तथ्याङ्क										

श्रोत:- जिल्ला बालकल्याण समितिको कार्यालय, तनहुँ

६१. स्वास्थ्य सम्बन्धी सूचकांकहरु

सूचक	राष्ट्रियस्तरमा	गा.पा. स्तरमा	कैफियत
शिशु मृत्युदर	-	०%	
कुपोषणको अवस्था	-	०%	
चर्पीमा पहुँच भएको जनसंख्या	-	९५%	
औषत स्वास्थ्य क्षमता सूचकांक	-	७५%	

श्रोत:- नेपाल मानव विकास प्रतिववेदन, २०१४ अनुसार

६२. बालकलवहरुको विवरण

समुदायमा आधारित बालकलवहरु				कैफियत	विद्यालयमा आधारित बालकलवहरु			
बालकलवको कूल संख्या	बालिका सदस्य	बालक सदस्य	जम्मा	समुदायमा आधारित	बालकलवको कूल संख्या	बालिका सदस्य	बालक सदस्य	जम्मा
३५४	२७४८	२८३२	५५८०	जिल्लाको कुल संख्या हो	२७	२०२	२१६	४१८

श्रोत:- जिल्ला बालकल्याण समितिको कार्यालय, तनहुँ

६३. वडागत बालकलवहरुको विवरण

वडा नं.	बालिका सदस्य संख्या			जम्मा	बालक सदस्य संख्या			जम्मा	कुल जम्मा
	दलित	जनजाति	अन्य		दलित	जनजाति	अन्य		
१, २	६	१८	२	२६	४	१७	३	२४	५०
४	१	१	१	३	२	१	३	६	९
५	१३	९५	६	११४	१६	८४	१०	११०	२२४
६, ७	५	४०	१०	५५	६	३७	७	५०	१०५
८	१७	६४	२	८३	१३	६५	४	८२	१६५
जम्मा	४२	२१८	२१	२१८	४१	२०४	२७	२७२	५५३

श्रोत:- जिल्ला बालकल्याण समितिको कार्यालय, तनहुँ

६४. बालकलव तथा बाल समूहले प्रतिनिधित्व गरेका संघ संस्थाहरुको विवरण

क्र.सं.	समितिको नाम	लिंग		जम्मा
		बालक संख्या	बालिका संख्या	
१.	जिल्ला बालकल्याण समिति	-	१	१
२.	जिल्ला बालमैत्री स्थानीय शासन समिति	१	१	२
३.	लैंगिक हिंसा न्युनिकरण समिति	-	१	१

श्रोत:- जिल्ला बालकल्याण समितिको कार्यालय, तनहुँ

६५. **DCWB** मा दर्ता भई न.पा.अर्न्तगत रहेका बालकलबहरुको संख्या: हालसम्म दर्ता नभएको ।

६६. जन्मदर्ता भएका बालबालिकाको संख्या

आ.वं.	कुल जन्म दर्ता संख्या			कैफियत
	बालिका	बालक	जम्मा	
अघिल्लो आ.व.				
चालु आ.व.				

६७. परिवार विहिन बालबालिकाको अबस्था

विवरण	बालिका	बालक	जम्मा	कैफियत
परिवारिक संरक्षणविहिन बालबालिकाको कूल संख्या	०	०	०	
परिवारमा बयष्क व्यक्ति नभई बालबालिका मात्र जन्म भएको	०	०	०	
अवस्थामा रहेका बालबालिका	०	०	०	
आफन्तको संरक्षणमा रहेका बालबालिका	०	०	०	
संस्थागत संरक्षणमा रहेका बालबालिका	०	०	०	
सडक बालबालिका	०	०	०	
जेलमा रहेका	०	०	०	
हिंसा यातना पिडित	०	०	०	
अलपत्र वा व्यवहारिसे अवस्थामा फेला परेका	०	०	०	
बेचबिखनमा परेका बालबालिका	०	०	०	

श्रोत:-जिल्ला बाल कल्याण समितिको कार्यालय, तनहुँ

६८. महिला हिंसा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	संख्या	कैफियत
१.	घरेलु हिंसावाट पिडित	४	महिला तथा बालबालिका कार्यालयमा दर्ता भएका केस हरुमात्र राखिएको, समुदायमा वास्तविकता भने फरक पर्न सक्ने
२.	सौता रहेको	१५	”
३.	वेचविखनमा परेको	०	”
४.	श्रीमानवाट पिडित	१०	”
५.	द्वन्दवाट पिडित	५	”
६.	सामाजिक कुरिती लगाईएका	२	”

श्रोत:- जिल्ला महिला विकास कार्यालय, तनहुँ

६९. वातावरण तथा सरसफाई

- सार्वजनिक शौचालय २ वटा
- फोहोरपानी प्रशोधनशाला छैन
- पीउने पानी प्रशोधनशाला छैन
- ल्याण्डफिल साईट तोकेको छैन
- सरसफाई व्यवस्थापन सवारी साधनको अवस्था छैन
- बायोग्यास प्लान्ट छैन
- फोहोरमैला उत्पादन (प्रतिदिन)
- जैविक फोहोर ७५ प्रतिशत
- प्लाष्टिक २० प्रतिशत
- कागज १५ प्रतिशत
- शिशा १० प्रतिशत
- धातु ५ प्रतिशत
- छाला र रवर ५ प्रतिशत
- अन्य २५ प्रतिशत
- सरसफाई मजदुर संख्या छैन ।

- स्यानिटरी ल्याण्डफिल छैन ।
- रिसाइकल प्लान्ट छैन ।

७०. फोहरमैला ब्यवस्थापन

पारिवारिक विवरण	नदी वा खोल्सामा	सडकमा	फोहोर थुपार्ने ठाउँ, कन्टेनर	घरमा नै लिन आउछ	आफ्नै कम्पाउण्डमा	कम्पोष्ट मल वनाईन्छ	थाहा छैन
परिवार संख्या	५००	१७५०	०	०	३८३६	०	१३०
प्रतिशत	८.०४	२८.१५	०	०	६१.७१	०	२.०९

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७१. सेवा प्रवाह विवरण

१. दमकल संख्या छैन
२. एम्बुलेन्स संख्या र सेवाको अवस्था (गा.पा.तथा अन्य संघसंस्थाले सञ्चालन गरेको समेत) छैन ।
३. शववाहन संख्या र सेवाको अवस्था (न.पा.वाहेक अन्य संघ संस्थाले सञ्चालन गरेको समेत) छैन ।
४. प्रहरी भ्यान : ।

७२. कृषि सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र, कृषक समूह

क्र.सं.	गाउँपालिकाको नाम	भवनको प्रकृति:वटा			गाउँपालिका को वडा नं.	कैफियत
		गोटा	कच्ची	पक्की		
१.	काहुँशिवपुर	-	-	-	२	-
२.	भिरकोट	१	कच्ची		४	
३.	राम्जाकोट	१	कच्ची			
४.	त्रिषिङ रानीपोखरी	१		पक्की	८	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७२. पशु सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र, कृषक समूह

क्र.सं.	गाउँपालिकाको नाम	भवनको प्रकृति:वटा			गाउँपालिका को वडा नं.	कैफियत
		गोटा	कच्ची	पक्की		
१.	काहुँशिवपुर	१	कच्ची		१	
२.	भिरकोट	१	कच्ची		४	
३.	राम्जाकोट	१	कच्ची		५	
४.	ऋषिङ्ग रानीपोखरी	१		पक्की	८	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७४. हुलाक सेवा केन्द्र

क्र.सं.	गाउँपालिकाको नाम	भवनको प्रकृति:वटा			गाउँपालिका को वडा नं.	कैफियत
		गोटा	कच्ची	पक्की		
१.	काहुँशिवपुर	१	कच्ची		२	
२.	भिरकोट	१	कच्ची		४	
३.	राम्जाकोट	१	कच्ची		५	
४.	कोटदरबार	१	कच्ची		६	
५.	ऋषिङ्ग रानीपोखरी	१	कच्ची		८	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७५. गाउँपालिकाको हालको भवनहरु

क्र.सं.	गाउँपालिकाको नाम	भवनको प्रकृति:वटा			गाउँपालिका को वडा नं.	कैफियत
		गोटा	कच्ची	पक्की		
१.	काहुँशिवपुर	१	कच्ची		१	
२.	काहुँशिवपुर	१	कच्ची		२	
३.	भिरकोट र बैदी	१	कच्ची		३	
४.	भिरकोट	१		पक्की	४	
५.	राम्जाकोट	१	कच्ची		५	
६.	कोटदरबार	१	कच्ची		६	
७.	कोटदरबार	१		पक्की	७	
८.	ऋषिङ्ग रानीपोखरी	१	कच्ची		८	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७६. वसपार्क वा वस स्टेशन

क्र.सं.	गाउँपालिकाको नाम	स्थान गाउँपालिकाको वडा नं.	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि.	कैफियत
	ऋसिङ	६ नं. ढुंगागाडे	५ रोपनी	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७७. सिचाईको श्रोतको नाम

क्र.सं.	सिचाईको श्रोतको नाम	ठाउँको नाम	वडा नं.	कैफियत
१.	ज्वाला खोला मधुवनटार सिचाई योजना	भिरकोट	वडा नं. ४	
२.	मनादी खोला सिचाई योजना	भीरकोट	वडा नं. ४	
३.	खेतकूलो सिचाई योजना	भिरकोट	वडा नं. ४	
४.	नारायणटार लिफ्ट सिचाई योजना	भिरकोट	वडा नं. ४	
५.	हाडिखोला लिफ्ट सिचाई योजना	भिरकोट	वडा नं. ४	
६.	पिपलटार सिचाई योजना	रम्जाकोट	वडा नं. ५	
७.	काखेटार कूलो सिचाई योजना	ऋषिङ्ग रानीपोखरी	वडा नं. ७	
८.	बाह्रविसे माथिल्लो कूलो	रम्जाकोट	वडा नं. ५	
९.	अठारविसे कूलो	रम्जाकोट	वडा नं. ५	
१०.	कुन्डुले कूलो	रम्जाकोट	वडा नं. ५	
११.	खरबारी कूलो	रम्जाकोट	वडा नं. ५	
१२.	तल्लो जम्ने कूलो	रम्जाकोट	वडा नं. ५	
१३.	टार कूलो	रम्जाकोट	वडा नं. ५	
१४.	कटहरे कूलो	रम्जाकोट	वडा नं. ५	
१५.	उपल्लो कटहरे कूलो	रम्जाकोट	वडा नं. ५	
१६.	छविसे कूलो	रम्जाकोट	वडा नं. ५	
१७.	नौविसे कूलो	रम्जाकोट	वडा नं. ५	
१८.	बल्टारी कूलो	रम्जाकोट	वडा नं. ५	
१९.	हात्तिसेरा कूलो	रम्जाकोट	वडा नं. ५	
२०.	बाह्रविसे कूलो	रम्जाकोट	वडा नं. ५	

२१.	गुरुवा अलैचे कूलो	कोटदरबार	वडा नं. ७	
२२.	डुन्कु बडहरे कूलो	कोटदरबार	वडा नं. ७	
२३.	रोलवोटे कूलो	काहुँशिवपुर	वडा नं. २	
२४.	सेराको कूलो	भिरकोट	वडा नं. ४	
२५.	पिपल खेतको कूलो	भिरकोट	वडा नं. ४	
२६.	अमातेको कूलो	भिरकोट	वडा नं. ६	
२७.	छमाटेको कूलो	भिरकोट	वडा नं. ६	
२८.	चौधविसेको कूलो	भिरकोट	वडा नं. ६	
२९.	साठिमुरेको कूलो	भिरकोट	वडा नं. ६	
३०.	बैणाको कूलो	भिरकोट	वडा नं. ६	
३१.	चिसोपानी खेतको कूलो	भिरकोट	वडा नं. ६	
३२.	नयाँ पधेरी सिचाई योजना	काहुँशिवपुर	वडा नं. २	

श्रोत:-सिंचाई विकास डिभिजन कार्यलय, तनहुँ

७८. तालतलैया र प्रकृतिक पोखरीको नाम

क्र.सं.	नाम	गाउँपालिकाको नाम	वडा नं.	कैफियत
१.	ऋषिङ्ग रानीपोखरी	ऋषिङ्ग	वडा नं. ८	
२.	भीरकोट ठूली पोखरी	,,	वडा नं. ४	
३.	छाप पाखेरी	,,	वडा नं. १	
४.	गवादी पोखरी	,,	वडा नं. ५	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण अनुसार

७९. गाउँपालिकाको टाढाको वस्तीवाट सम्बन्धीत गाउँपालिकाको केन्द्र पुग्न लाग्ने अनुमानीत समय घण्टा)

वडा नं.	Roadhead वाट गाउँपालिकाको केन्द्र पुग्नलाग्ने न्यूनतम समय	गाउँपालिकाको वडा नं.	कैफियत
१	३ घण्टा	काहुँशिवपुर	सवारी साधन
२	३ घण्टा	काहुँशिवपुर	पैदल
३	३ घण्टा	बैदी, भीरकोट	सवारी साधन"
४	३ घण्टा	भिरकोट	पैदल"
५	३ घण्टा	राम्जाकोट	पैदल
६	२ घण्टा	भिरकोट, कोटदरबार	पैदल"

७	१ घण्टा	कोटदरवार	पैदल”
८	२ घण्टा	ऋषिङ्ग रानीपोखरी	”पैदल

श्रोतः-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

८०. बैंक तथा वित्तीय संस्था

क्र. सं.	गाउँपालिकाको नाम	सहकारी संस्था	फाइ नान्स	विकास बैंक	बैंक	कैफियत (निजी वा सरकारी के हो उल्लेख गर्ने)
१.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	शिवकृत उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.	छैन	छैन	छैन	छैन
२.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	काहुँ शिवपुर जनसेवा उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.	०	०	०	०
३.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	ग्रामीण कृषि सहकारी संस्था लि.	०	०	०	०
४.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	दुर्गाभवानी उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.	०	०	०	०
५.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	श्री सेतीगंगा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	०	०	०	०
६.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	श्री कोसेली महिला कृषि स.सं.लि.	०	०	०	०
७.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	श्री संगम महिला कृषि स.सं.लि.ऋषिङ्ग	०	०	०	०
८.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	श्री सयपत्री महिला कृषि स.सं.लि.	०	०	०	०
९.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	श्री कुसुम महिला कृषि स.सं.लि.	०	०	०	०
१०.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	श्री सेवक महिला कृषि स.सं.लि	०	०	०	०
११.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	शिवकृती उपभोक्ता स.सं.लि	०	०	०	०
१२.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	ग्रामीण कृषि उ.स.सं.लि.	०	०	०	०
१३.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	ऋङ्ग कृषि सहकारी स.सं.लि	०	०	०	०
१४.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	सगरमाथा कृषि स.सं.लि	०	०	०	०
१५.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	श्री सृजना विकाससिल कृषि स.सं.लि	०	०	०	०
१६.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	दक्षिण क्षेत्र दिगो विकास कृषि स.सं.लि	०	०	०	०
१७.	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	संगम महिला कृषि स.सं.लि	०	०	०	०

श्रोतः-डिभिजन सहकारी कार्यालय, तनहुँ

८१. खुला क्षेत्र

क्र. सं.	गाउँपालिकाको नाम	मुख्यबजार	केन्द्रवाटको दुरी कि.मि.	कैफियत
१.	काहुँशिवपुर	भिमाद दमौली	२० देखि २५	
२.	भिरकोट	भिमाद दमौली	२० देखि २५	
३.	बैदी	भिमाद दमौली	२० देखि २५	
४.	राम्जाकोट	भिमाद दमौली	२० देखि २५	
५.	कोटदरवार	भिमाद दमौली	२० देखि २५	
६.	ऋषिङ्ग रानीपोखरी	भिमाद दमौली	२० देखि २५	

श्रोत :-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

८२. अचल सम्पत्ति विवरण (गाउँपालिका, कृषिपशु, स्वास्थ्य, हुलाक, रेन्जपोस्ट आदि कार्यालयको एकमुष्ट)

क्र.सं.	अचल सम्पत्ति	इकाई (वटा, विगाह, रोपनी, कठ्ठा आदी)	स्वामित्वमा रहेको गाउँपालिका	कैफियत
१.	भवन	तथ्याङ्क उपलब्ध नभएको		
२.	जमिन			
३.	गाडी			
४.	मोटर साईकल	५		
५.	अन्य मेशिन			
६.	अन्य			

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण, २०७४

द३. धार्मिक स्थलको नाम

क्र.सं.	मन्दिर	मस्जिद	गुम्बा	चर्च	अन्य
१.	ज्यामिरे माई मन्दिर	-		-	-
२.	गणेश थान	-	-	-	-
३.	भाक्री खान	-	-	-	-
४.	देउराली	-	-	-	-
५.	कल्याणदेवी	-	-	-	-
६.	दुर्गा भवानी	-	-	-	-
७.	अजम्बरीमाई	-	-	-	-
८.	अकलादेवी	-	-	-	-
९.	शिव मन्दिर	-	-	-	-
१०.	दशै मौलाघर	-	-	-	-
११.	सरस्वती मन्दिर	-	-	-	-
१२.	गडगडी घाट गर्गेश्वर महादेव	-	-	-	-
१३.	-	-	थर्पा डिछ्छ्योलिड	-	-

श्रोत :-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

८४. सडक सञ्जालको विद्यमान अवस्था

क्र.सं.	सडकको वर्गीकरण	लम्बाई कि.मि.	सडकको औषत चौडाई मि.	सडकले सेवा पुगेका वडाहरु
१.	.....राजमार्ग	०	-	कुनै पनि वडामा पुगेको छैन
२.	सहायक राजमार्ग	०	-	छैन
३.	पक्की तथा कालोपत्रे	०	-	छैन
४.	ग्राभेल सडक	छैन	छैन	छैन
५.	कच्ची सडक मौसमी सडक	४५	१२ फिट	सबै वडाहरु
६.	मुल वाटो(Trail)	१५	१ फिट	सबै वडाहरु
७.	ईट्टा विच्छाएको वाटो	०	०	
८.	ढुंगा छापेको वाटो	०.५	१५ फिट	
९.	सिढी तथा खुडकिला भय्याङ्ग (stair)	१.७५	५ फिट	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

८५. निर्माणधीन गाउँपालिका स्तरीय सडकहरु

सडकको किसिम	अनुमानीत लम्बाई कि.मी.	सडकको औसत चौडाई (मि.)	सडकले सेवा पुग्न सक्ने वडा तथा वस्तिहरु	लाभान्वित जनसंख्या
कालोपत्रे	छैन	-	सबै	सबै
ग्राभेल	२८	१२ फिट		
कच्ची तथा धुले	४५	१२ फिट	सबै	सबै
जम्मा	३७	२४ फिट	सबै	सबै

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

८६. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रुट परमिट लिएर सञ्चालन भएका सवारी साधनहरूको विवरण

बस चल्ने शुरु स्थान	बस पुग्ने अन्तिम स्थान	दैनिक सञ्चालन हुने सवारी साधन संख्या	बस स्टप संख्या(यात्रु चढाउने ओराल्ने स्थान)	कैफियत
पोखरा	सबै वडाहरूमा पुग्ने	२	खैरेनीटार, भिमाद	
दमौली	सबै वडाहरूमा पुग्ने	१	खैरेनीटार, भिमाद	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

८७. गाउँपालिका क्षेत्रमा चल्ने सवारी साधनहरूको विवरण

क्र.सं.	सवारी साधनको प्रकार	संख्या	अवस्था		कैफियत
			१० वर्ष सम्म पुरानो	१० वर्ष भन्दा बढी पुरानो	
१.	नीजि				
२.	सरकारी स्वामित्वका				
३.	सार्वजनिक (भाडाका)				
४.	कुटनैतिक				
५.	अन्तराष्ट्रिय गै.स.स.				
	जम्मा				

८८. विद्यमान सतह ढलको अवस्था

सतह ढलको अवस्था	कि.मि.
टप्पाइप	
पक्की स्ल्याब ढाकिएको	छैन
पक्की स्ल्याब नढाकिएको	छैन
जम्मा	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

८९. सार्वजनिक शौचालय सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सार्वजनिक शौचालय रहेको स्थान	वडा नं.	कैफियत	सञ्चालनको अवस्था	सञ्चालक
१.	भिरकोट	४	०	०	०

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

९०. प्रकोपवाट भएको क्षति विवरण आ.व.०७२-०७३)

प्रकोपको किसिम	क्षतिको विवरण	भएको अनुमानीत क्षती (रकम रु.)	मानवीय क्षती
बाढी	-	०	छैन
पहीरो	-	०	"
आगजनी	४ गोटा घरधुरी	११,००,०००	"
महामारी	-	०	"
हावाहुरी	१ गोटा घरधुरी	७५,०००	"
चट्याङ्ग	४ जना मृत्यु		"
नदि कटान	१ गोटा घरधुरी	१२,००,०००	"
खडेरी	-	०	"
शित लहर	-	०	"

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

९१. २०७२ वैशाख महिनामा आएको भूकम्पबाट भएको क्षति (साविकका गा.वि.स वडागत)

वडा नं.	साविक गाउँ विकास समितिहरु					
	ऋषिड रानीपोखरी	कोटदरबार	काँहुशिवपुर	भिरकोट	राम्जाकोट	वैदी
१	२४	१२	५२	६	९	५
२	१५	६	६	११	२७	७
३	३	८	२१	४	१४	६
४	७	१२	०	६	११	
५	१७	१७	०	१७	१३	
६	१६	८	३	१९	४	
७	२९	२	४	१०	९	
८	२	३	२३	२१	१२	
९	१३	२	१०	१३	१४	
जम्मा	१२६	७०	११९	१०७	११३	१८
कूल जम्मा	५५३ (पाँच सय त्रिपन्न) घरहरु पूर्ण क्षति					

श्रोत: ऋषिड गाउँपालिकाको कार्यालय, ऋषिड

विपद व्यवस्थापन पूर्व तयारी सम्बन्धी विवरण

- समुदाय स्तरमा विपद व्यवस्थापन समिति बनेको छन् ।
- सुरक्षित स्थान तोकेको छैन ।
- विपद व्यवस्थापन पूर्व तयारी योजना बनेको छैन ।
- विपद व्यवस्थापन कोष बनेको छ ।

९२ . शहरी विद्युतीकरण

क्र.सं.	विवरण	परिमाण (संख्या)
१.	ग्राहस्थ लाईन संख्या	९०५
२.	औद्योगिक लाईन संख्या	१५ (साना उद्योग)
३.	व्यापारिक संख्या	३२५ (पसलहरु)
४.	मन्दिरमा वितरीत संख्या	४
५.	खानेपानी	३
६.	सडक	-
७.	सडक बत्ति	३५
८.	अस्थायी बत्ति	-
९.	सिंचाई	-
१०.	जम्मा ग्राहक संख्या	३८२

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

९३. दुर संचार सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	संचार सेवाको किसिम	परिमाण	कैफियत
१.	PSTN टेलिफोन लाईन	९०	
२.	ए.डी.एस.एल. सेवा	१५	
३.	इन्टरनेट तथा जी.पी.आर.एस.सेवा	२५	
४.	मोबाइल टावर जी.एस.एम.	३	
५.	मोबाइल टावर स्काई	०	
६.	जी.एस.एम. पोस्टपेड मोबाइल	१२५	
७.	जी.एस.एम.पिप्रेड मोबाइल	५५००	
८.	स्काई पोस्टपेड मोबाइल	८	
९.	स्काई पिप्रेड मोबाइल	०	

श्रोत: नेपाल दुरसंचार संस्थान तनहुँ

१४. भोलुङ्गे पुल/पुलपुलेसा सम्बन्धी विवरण गाउँ/नगरभित्र पक्की तथा आरसिस पुल,कल्भर्ट तथा भोलुङ्गे पुलहरुको विवरण :

पुल/खोलाको नाम	दायाँ किनारा रहेको स्थान	बायाँ किनारा रहेको स्थान	निर्मित साल	सहयोगी निकाय
लिमा खोला पुल	-	-	२०५४	
सेती मादी भलेड पुल	-	-	२०५०	
बलिमराङ्घाट भोलुङ्गे पुल	-	-	२०७३	
गडगडीघाट भोलुङ्गे पुल	-	-	२०६५	
मोटर पुल	-	-	२०७३	
कोइदिनघाट भोलुङ्गे पुल	-	-		
लुम्डी भोलुङ्गे पुल	-	-		
टुनेवुटे पुल	-	-		
चुलेसी पुल	-	-		

श्रोत :-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१५. व्यापारिक केन्द्रहरुको विवरण

क्र.सं.	व्यापारिक केन्द्रहरुका नाम	मुख्य व्यापारिक वस्तुहरु	कैफियत
१.	दमौली बजार	दैनिक उपभोग्य सरसमानहरु लगायत सरकारी कार्यालयमा प्रशासनिक कामकाजको लागि	
२.	भिमाद बजार	दैनिक उपभोग्य सरसामाग्री	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

९६. सामुदायिक भवनहरुको विवरण:

क्र.सं.	सामुदायिक भवनहरुका नाम	वडा नं.बस्ती	हालको उपयोग
१.	डुङगाडे सामुदायिक भवन	वडा नं. ६	बैठक बस्ने
२.	सामुदायिक भवन	वडा नं. ७	गाउँपालिकाको अफिस सञ्चालन
३.	भिरकोट सामुदायिक भवन	वडा नं. ४	हुलाक घर, बैठक बस्ने, मञ्चका रुपमा प्रयोग
४.	रिजल्दी सामुदायिक भवन	वडा नं. ५	महिला समूह बैठक बस्ने, हाललाई वडा कार्यलय बनाउने
५.	ऋषिड सभा हल	वडा नं. ८	बैठक बस्ने

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

९७. सार्वजनिक पाटीपौवा र चौतारा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सार्वजनिक बस्तु विवरण	स्थान	उपयोग	कैफियत
१.	जम्दार चौतारा	डुङगाडे	सित्तल ताप्ने, बस्ने र गफ गर्ने ।	
२.	जिम्वाल चौतारा	रतनपुर	"	
३.	चालिसे चौतारा	चालिसे	"	
४.	जैसि हटिया चौतारा	कफल डाँडा	"	
५.	नयाँ चौपारी चौतारा	नयाँ चौपारी	"	
६.	पोखरी भञ्ज्याङ्ग चौतारा	पोखरी भञ्ज्याङ्ग	"	
७.	हजारी बुढो चौतारा	लिकिन्डे	"	
८.	मचदान चौतारा	मचदान	"	
९.	नौली बुढी चौतारा	पौवा	"	
१०.	कान्छे चौतारा	कान्छे	"	
११.	चाप्दी चौतारा	चाप्दी	"	
१२.	कोखे चौतारा	कोखे	"	
१३.	कुनार चौतारा	कुनार	"	

१४.	मुडे चौतारा	सटीकोट	"	
१५.	धारुड चौतारा	धारुड	"	
१६.	रानीपोखरी चौतारा	रानीपोखरी	"	
१७.	पल्ट्याड देउराली	देउराली		
१८.	पल्ट्याड हटीया	हटीया		
१९.	तेरसो बाटो	हटीया		
२०.	थाम चौतारा	हटीया		
२१.	तीरतीरे चौतारा	हटीया		
२२.	भोवरी भञ्ज्याड	मार्थ		

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण, २०७४ अनुसार

१८. खेल मैदान सम्बन्धी विवरण :

क्र.सं	खेल मैदानको किसिम र अनुमानित क्षेत्रफल	स्थान तथा वडा नं.	उपयोगको अवस्था(कसले उपयोग गर्छ)	कैफियत
१.	मिलन रङशाला भापुटार	१	सबै खेलको लागि उपयोगी	
२.	डुकु डाँडा खेलमैदान	डुकु डाँडा टोल वडा नं ६	सबै खेलको लागि उपयोगी	
३.	चालिसे खेल मैदान	चालिसे टोल वडा नं ६	सबै खेलको लागि उपयोगी	
४.	पोखरी भञ्ज्याङ्ग खेल मैदान	वडा नं. ७		

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१९. पार्क, वनस्पति तथा उद्यान सम्बन्धी विवरण :

क्र.सं	पार्क तथा वाल उद्यानको विवरण	स्थान तथा वडा नं.	सञ्चालक	कैफियत
१.	कुनै पनि नभएको			
२.				

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१००. गाउँपालिका कार्यालयदेखि प्रत्येक वडाकेन्द्रसम्मको दूरी

वडा नं.	नगरकेन्द्र रहेको स्थान	केन्द्रसम्मको दूरी (किमी)
१	सविक कोटदरबार वडा नं. ७	
२	सविक कोटदरबार वडा नं. ७	
३	सविक कोटदरबार वडा नं. ७	
४	सविक कोटदरबार वडा नं. ७	१५ कि.मी
५	सविक कोटदरबार वडा नं. ७	९ कि.मी
६	सविक कोटदरबार वडा नं. ७	
७	सविक कोटदरबार वडा नं. ७	३ कि.मी
८	सविक कोटदरबार वडा नं. ७	१४ कि.मी

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१०१. राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संघसंस्थाको विवरण र वार्षिक बजेट

१. NGO को विवरण

सि.नं.	NGO	रहेको स्थान	सम्पर्क नं.	उद्देश्य/कार्य क्षेत्र	कैफियत
१.	कोपिला नेपाल	दमौली			
२.	पश्चिम नेपाल	दमौली			

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

२. INGO हरुको विवरण

सि.नं.	INGO को नाम	रहेको स्थान (ठेगाना)	उद्देश्य/कार्य क्षेत्र	सम्पर्क नं.	सहयोगी दातृ निकाय	कैफियत
१.	तथ्याङ्क उपलब्ध नभएको					
२.						

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

३. UN Agency/Bilateral Organisations हरुको विवरण

सि.नं.	UN Agencies को नाम	रहेको स्थान	सम्पर्क नं.	उद्देश्य/कार्य क्षेत्र	सहयोगी दातृ निकाय	कैफियत
१.	तथ्याङ्क उपलब्ध नभएको					
२.						

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१०२. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र गठन भएका टोल विकास संस्थाहरुको विवरण

सि.नं.	टोलविकास संस्थाको नाम	ठेगाना	संस्थाको किसिम (महिला, पुरुष, मिश्रित)	सम्पर्क नं.	सदस्य संख्या	बचत रकम
१.	टोल विकास संस्थाहरु गठन नभएको					
२.						

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१०३. वडा नागरिकमञ्च तथा नागरिक सचेतना केन्द्र सम्वन्धी विवरण

वडा नं.	जम्मा सदस्य	लैंगिक आधार		सामाजिक आधार			जम्मा
		महिला	पुरुष	दलित	जनजाती	अन्य	
१	१००	-	-	-	-	-	
२	१२५	-	-	-	-	-	
३	१२५	-	-	-	-	-	
४	१५०	-	-	-	-	-	
५	२००	-	-	-	-	-	
६	१२६	५२	७४	१०	११५	१	
७	१२६	५६	७०	२६	९९	१	
८	२००	-	-	-	-	-	
जम्मा	११५२						

श्रोत :-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

नागरिक सचेतना केन्द्र सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	विवरण	लैंगिक आधार		सामाजिक आधार			जम्मा
		महिला	पुरुष	दलित	जनजाती	अन्य	
१	सेताड नागरिक सचेताना केन्द्र	८	१७	०	२१	४	२५
२	महिला जागरण सचेतना केन्द्र	३१	०	१०	२१	०	३१
४	साहारा नागरिक सचेताना केन्द्र	२६	४	२०	१०	०	३०
५							
६	परिवर्तन नागरिक सचेताना केन्द्र	२४	१		२५	-	२५
	सृजनशिल नागरिक सचेतना केन्द्र	२९	०		२९	-	२९
८	अन्नपूर्ण नागरिक सचेतना केन्द्र	१६	९	१७	८	०	२५
	धारुड नागरिकसचेतना केन्द्र	१८	७	१३	१४	०	२५

श्रोत :-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१०४. जनचेतनामूलक तालिम प्राप्त गरेको जनसंख्या विवरण

क्र.सं.	तालिम विवरण	लिंग		जम्मा	कैफियत
		महिला	पुरुष		
१.	वचत तथा ऋण	२५०	३००	५५०	
२.	संस्थागत नेतृत्व	०	०	०	
३.	लैंगिक समविकास	०	०	०	
४.	स्वस्थ्य	४००	०	४००	
५.	परिवार नियोजन	६००	०	६००	
६.	खानेपानी सरसफाइ	१५०	३५०	५००	
७.	वन व्यवस्थापन	९५	१८०	२७५	
८.	फोहरमैला व्यवस्थापन	०	०	०	
९.	सिप विकास	०	०	०	
१०.	अन्य	३१५	५६०	८७५	
जम्मा		१८१०	१३९०	३२००	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१०३. मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	कृषि		
१.१	खेतीपाती	३५००	५६.३०
१.२	पशुपालन	७६०	१२.२२
१.३	कुखुरा पालन	७	०.११
१.४	माछा पालन	०	०
१.५	अन्य	५०५	८.१२
जम्मा		४७७२	७६.७५
२	गैर कृषि	९९	१.५९
२.१	व्यापार	१५०	२.४१
२.२	उद्योग	०	०
२.३	नोकरी	६०	०.९६
२.४	दैनिक ज्यालादारी	५३०	८.५२
२.५	वैदेशिक रोजगार	३७४	६.०१
२.६	अन्य खुलाउने	२३१	३.७१
जम्मा		१४४४	२३.२
कुल जम्मा		६२१६	९९.९५

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१०४. औसत मासिक परिवारिक आम्दानी विवरण

क्र.सं.	औसत मासिक परिवारिक आम्दानी विवरण(रुपैयामा)	परिवार संख्या	प्रतिशत
१.	१००० भन्दा कम	२०००	३२.१७
२.	१००० देखि २०००	२१३२	३४.२९
३.	२००१ देखि ३०००	५३२	८.५५
४.	३००१ देखि ५०००	१००	१.६०
५.	५००१ देखि १००००	१५०	२.४१
६.	१०००० देखि १५०००	२००	३.२१
७.	१५००० देखि २५०००	५००	८.०४
८.	२५००० भन्दा माथि	६०२	९.६८
जम्मा		६२१६	१००

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१०५. औसत मासिक पारिवारिक वचत विवरण

क्र.सं.	औसत मासिक पारिवारिक वचत विवरण(रुपैयामा)	परिवार संख्या	प्रतिशत
१.	शुन्य	५००	८.०४
२.	५०० देखि १०००	२१३२	३४.२९
३.	१००१ देखि २०००	२२८२	३६.७१
४.	२००१ देखि ३०००	५३२	८.५५
५.	३००१ देखि ५०००	२५५	४.१०
६.	५००१ देखि १००००	२५०	४.०२
७.	१०००० भन्दा माथि	२६५	४.२६
जम्मा		६२१६	९९.९७

श्रोत :-स्थलगत सर्वेक्षण अनुसार

१०६. विप्रेषण (रेमिटान्स)को विवरण

साविकको गाविस	रकम (वार्षिक)	कैफियत
काहुँशिवपुर	१५,००,०००।-	अनुमानित
भिरकोट	२०,००,०००।-	
बैदी	७,००,०००।-	
राम्जाकोट	१०,००,०००।-	
कोटदरबार	१५,००,०००।-	
ऋषिङ्ग रानीपोखरी	१५,००,०००।-	
जम्मा	८२,००,०००।-	

श्रोत :-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१०७. वडा अनुसार विपन्नता स्तरीकरण (PPI=progress out of poverty Index मापन विधि अपनाउनु पर्ने)

वडा नं.	विपन्नता स्तरिकरण					कैफियत
	अति गरिब	गरिब	मध्यम	सम्पन्न	जम्मा	
जम्मा	१५	८६६	१६६२	१२५३	३७९६	

श्रोत :-केन्द्रिय तथ्याङ्क २०६८ अनुसार

११०. विद्युत/सौर्य उर्जा आयोजनाहरुको स्थिति

नं.	विद्युत/उर्जा आयोजनाको नाम	क्षमता कि.वा.	क्षेत्र	कैफियत
१.	छेरङ्गा खोला MHDS	३५ कि.वा.	बैदी	पून निर्माणका लागि समुदायहरुले काम गर्दै
२.	बोर्दी खोला MHDS	१० कि.वा.	भिकोट	हाल सञ्चालन
३.	दिउली खोला MHDS	२२ कि.वा.	काहुँशिवपुर	हाल सञ्चालन
४.	लिकिन्दी खोला MHDS	२० कि.वा.	कोटदरबार	पून निर्माण हुँदै
५.	वान्जा खोला MHDS	१४ कि.वा.	कोटदरबार	हाल सञ्चालनमा रहेको
६.	लिमाड खोला	२५ कि.वा.		
पेल्टीसेट परियोजना				
१	छरछरे खोला	२ कि.वा	बैदी	हाल सञ्चालन
२.	रिजाल्दी खोला		बैदी	„

श्रोत :-जिल्ला पार्श्वचित्र २०७३ तनहुँ

१११. वार्षिक कृषि उत्पादन सम्बन्धी विवरण

वाली/उत्पादन समूह	आर्थिक वर्ष (२०६९/०७०)	
	क्षेत्रफल (रोपनीमा)	उत्पादन (क्विन्टलमा)
अन्न वाली		
धान	-	१५०० क्विन्टल
मकै	-	२,००० क्विन्टल
कोदो	-	१५०० क्विन्टल
गहुँ	-	१५,०० क्विन्टल
दलहन वाली		
मास, बोडी, सिमी, मस्याड, मुसुरो	-	१,००० क्विन्टल
तेलहन वाली		
तोरी, सर्सी, सुर्यमुखी	-	१,००० क्विन्टल
तरकारी वाली		
आलु, प्याज, काउली, भान्टा, बन्दा, गोलभेडा, राम तोरिया, साग.....	-	२००० क्विन्टल
अदुवा, बेसार, लसुन, खुर्सानी	-	२००० क्विन्टल
फलफूल खेती		

केरा, आँप, नासपाती, भुईकटहर.....	-	२००० क्विन्टल
सुन्ताला	-	१,००० क्विन्टल

श्रोत :-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

११२. पशु धन तथा सोबाट हुने उत्पादनको अवस्था सम्बन्धी विवरण

क्र.सं	किसिम पशुधन	संख्या			उत्पादन		
		स्थानीय	उन्नत	जम्मा	दुध लि.	मासु केजी	उन्नत केजी
१.	पशुधन						
क	गाई गोरु	२००	-	२००	५००	-	-
ख	भैसी रांगा	१००		१००	१५००	१५००	-
ग	बोका खसी बाखा	२०००	-	२०००	-	२०००	-
घ	भेडा च्यांग्रा	छैन	-	छैन	-	-	-
ङ	सुँगुर वँगुर	१००		१००	-	५००	-
च	अन्य.....	५००		५००	-	-	-
२.	पंक्षी	स्थानीय	उन्नत	जम्मा	अण्डा		मासु केजी
क	कुखुरा	१०००	५००	१५००	१५००		२०००
ख	हाँस	५०	-	५	२०		५
ग	अन्य	१००	-	-	-		२०००
३.	माछा	५००	-	-	केजी		५००
क	मौरी घर	१०	१५	२५	मह केजी		५० लि.
४.	अन्य.....	५००	१००	५०		१००	

श्रोत :-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

११३. गाउँपालिकाबाट बाहिर निकासी हुने वस्तुहरुको विवरण (कृषिजन्य, पशुजन्य, औद्योगिक, वन पैदावार तथा व्यापारिक वस्तुहरु)

क्र.सं.	आयात निर्यात वस्तुहरुको नाम	निकासी हुने वार्षिक परिमाण (क्विन्टल)	जम्मा निकासी मूल्य
१.	कृषि तथा वनजन्य उत्पादनको निर्यात (खाद्यन्न तथा नगदे लगायत जडिबुटी	१५० क्विन्टल	१०,००,०००।-
जम्मा		१५०	
२.	औद्योगिक निर्यात (निर्माण सामग्री.....)	०	०
जम्मा			
३.	कृषि तथा वनजन्य उत्पादनको आयात (खाद्यन्न तथा नगदे लगायत जडिबुटी.....)	५०० क्विन्टल	२५,००,०००।-
जम्मा		५००	
४.	औद्योगिक निर्यात (निर्माण सामग्री)	०	०
जम्मा		८३९, क्विन्टल	३५, ००,०००।-

श्रोत :-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

११४. जग्गाको किसिम अनुसारको विवरण (विघा/रोपनी):

जग्गाको किसिम	जम्मा क्षेत्रफल
अब्बल	तथ्याङ्क उपलब्ध नभएको
दोयम	०
सिम	०
चाहर	०
अन्य	०
जम्मा	०

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

११५. औद्योगिक तथा व्यापार, व्यवसाय (निर्माण व्यवसायी समेत) सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	व्यापार, व्यवसाय विवरण	जम्मा संख्या
१.	दुग्ध व्यवसायी	९५
२.	टेलर्स	३५
३.	सुनचाँदी व्यवसायी	०
४.	भाडा व्यवसायी	०
५.	होटल व्यवसायी	१०
६.	फेन्सी व्यवसायी	२५
७.	क्लिनिक तथा औषधी व्यवसायी	९
८.	तरकारी तथा फलफूल व्यवसायी	०
९.	इलेक्ट्रोनिक व्यवसायी	०
१०.	माछामासु पसल, व्यवसायी	५
११.	हेयर सैलुंग तथा सौन्दर्यकला व्यवसायी	३
१२.	उद्योग	०
१३.	आर्ट व्यवसायी	०
१४.	बेकरी तथा मिष्ठान्न व्यवसायी	३
१५.	वाल मनोरञ्जन	०
१६.	बंगुर पालन	४
१७.	कार्ड बोर्ड उत्पादन	०
१८.	बोर्डिंग स्कुल संचालन	३
१९.	ठेक्का पट्टा	०
२०.	जुत्ता पसल	२०
२१.	फोटो स्टुडियो	४
२२.	फर्निचर	२
२३.	किनारा पसल तथा व्यवसायी	५५
२४.	सि.डि.पसल	०
२५.	पुल हाउस	०
२६.	अटो वर्कसप	०
२७.	कपास उद्योग	०
२८.	राइस मिल	९
२९.	घडि रेडियो टि.भी.मर्मत	६

३०.	पेट्रोल पम्प	०
३१.	मसला उद्योग	०
३२.	चस्मा पसल	०
३३.	पस्मिना पसल	०
३४.	माटाका भाडा, मुकुण्डो तथा सेरामिक्स	०
३५.	खोज अनुसन्धान सेन्टर	०
३६.	खाजाघर तथा चिया पसल	६५
३७.	ढुवानी सेवा	०
३८.	पांगो माटो व्यवसाय	०
३९.	टयुसन सेन्टर	०
४०.	हाउजिंग	०
४१.	कार्पेट पसल	१
४२.	सरसफाइ तथा फोहर मैला संकलन	२
४३.	नर्सरी फुल व्यवसायी	०
४४.	कुरियर	०
४५.	मदिरा व्यवसाय	१०
४६.	ग्यास डिलर	०
४७.	नृत्य प्रशिक्षण तथा संगित प्रशिक्षण केन्द्र	०
४८.	पाउ भण्डार	०
४९.	क्याटरिंग	०
५०.	कानुन व्यवसायी र परामर्श सेवा	०
५१.	जिमखाना	०
५२.	निर्माण व्यवसायी तथा सप्लायर्स	१
५३.	कवाडी संकलन केन्द्र	०
५४.	मल बिउ उत्पादन	०
५५.	कम्प्युटर टेनिंग सेन्टर साईवर व्यवसायी	०
५६.	फिल्म हल	०
५७.	सिसा पसल	०
५८.	पुस्तक व्यवसायी तथा फोटोकपी	४
५९.	मनी टान्सफर	०
६०.	सहकारी	१७
६१.	बैंक	०

६२.	विज्ञापन मिडियारकेवल सेवा	०
६३.	कागज उद्योग तथा छापाखाना	०
६४.	पानी फिल्टर	०
६५.	पार्टी प्यालेस	०
६६.	भेटनरी	४

श्रोत:-डिभिजन सहकारी कार्यालय, तनहुँ

११६. विगत ५ आर्थिक वर्षको आयव्ययको विवरण:

आर्थिक वर्ष	आय शीर्षक	रकम	व्यय शीर्षक रकम हजारमा '०००'	
			पूँजीगत खर्च	चालु खर्च
२०६९/७०	केन्द्रीय अनुदान/आन्तरिक आय			
२०७०/७१	"			
२०७१/७२	"			
२०७२/७३	"			
२०७३/७४	"			
जम्मा				

(नोट : पूँजीगत खर्च र प्रशासनिक खर्च अलग अलग छुट्याउने)

श्रोत:-ऋषिङ्ग गाउँपालिकाको कार्यालय,कोटदरबार, तनहुँ

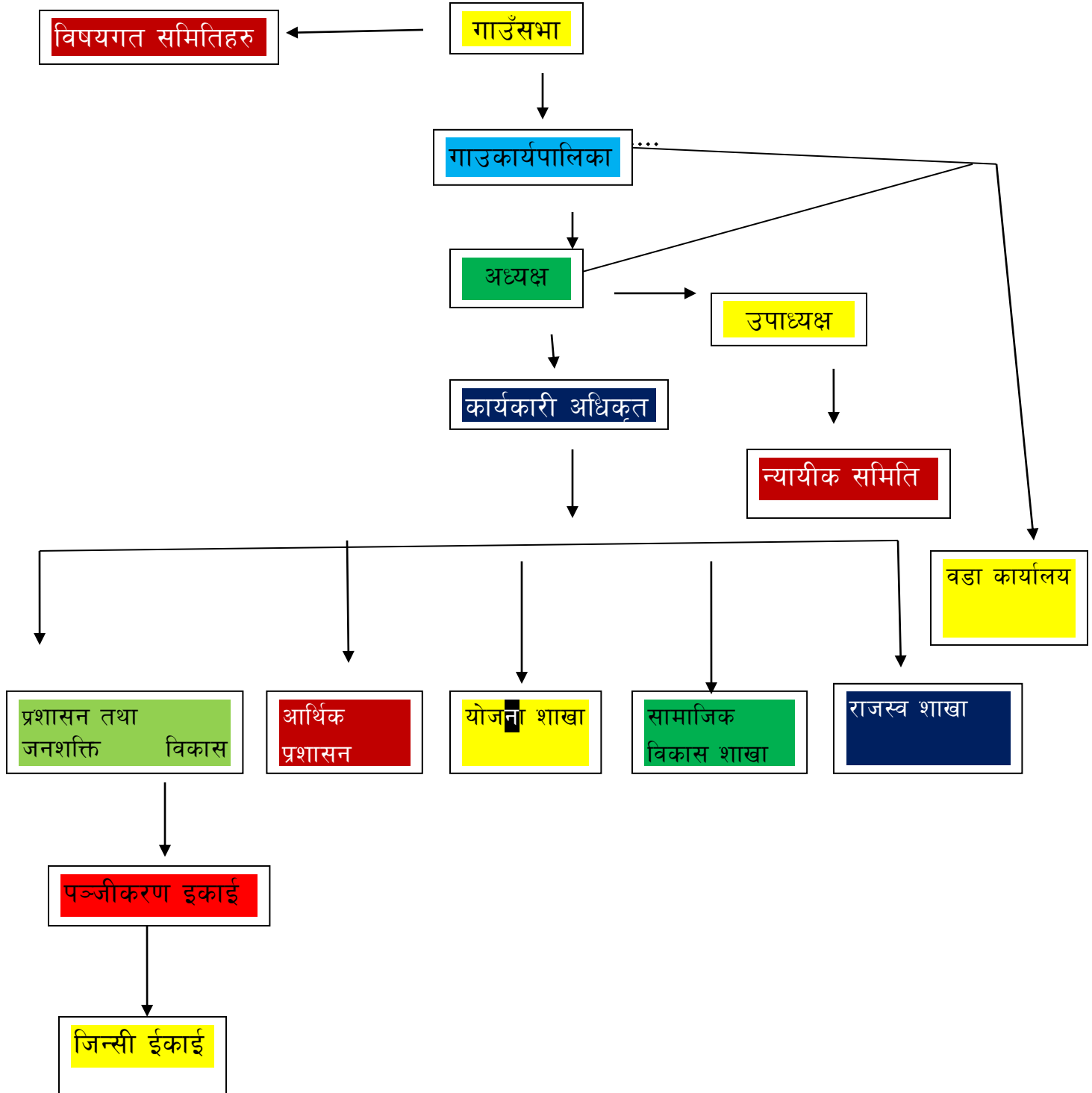
११७. गाउँपालिकाले सञ्चालन गरेका प्रमुख कार्यक्रम तथा योजनाहरु कार्यक्रम विवरण:

सि.नं.	कार्यक्रमगत विवरण	कार्यान्वयनको अवस्था	मुख्य प्रयासहरु
	१.प्रशासनिक सांगठनिक सुदृढीकरण, क्षमता र सेवा प्रभावकारीता अभिवृद्धि सम्बन्धी		
	कर्मचारी सुचना प्रणाली	सम्भौता चरण भइरहेको	
	२.वित्तीय व्यवस्थापन तथा श्रोत परिचालन सम्बन्धी कार्यक्रम		
	समिति गठन भएको	कर्यारम्भ भै नसकेको	
	३.भौतिक पूर्वाधार तथा शहरी विकास सम्बन्धि कार्यक्रम		
	भान निर्माण मापदण्ड स्वीकृत सप्टवेर	२०७३/७४ मा गा.पा.का.	
	४.समाजकल्याण तथा सामाजिक विकास सम्बन्धी कार्यक्रम		
	संस्थागत रुपमा नभई सामुदायीक स्तरबाट	संचालन भइरहेको	
	५.कला संस्कृति, सम्पदा तथा वातावरणीय सुधार कार्यक्रम		
	स-साना छिट पुट योजनाहरु रहेका		
	६.पर्यटन विकास कार्यक्रम		
	होम स्टे स्थापना कार्यक्रम	सन्चालन हुदै गा.पा.का.	

श्रोत:-ऋषिङ्ग गाउँपालिकाको कार्यालय,कोटदरबार, तनहुँ

११८.

गाउँपालिकाको संगठनात्मक ढाँचा

११९. गाउँपालिकाको कार्यालयमा हाल कार्यरत पदाधिकारीहरुको विवरण

सि. नं.	कर्मचारीको नाम थर	पद	कार्यरत शाखा	कैफियत
१.	राजेन्द्र कृष्ण श्रेष्ठ	अध्यक्ष	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	
२.	गिनु माया थापा	उपअध्यक्ष	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	
३.	चण्डिका पौडेल	कार्याकारी अधिकृत	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	
४.	प्रमोद चन्दन भट्टराई	लेखापाल	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	
५.	विष्णु प्रसाद शर्मा	ना.सु	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	
६.	रामचन्द्र पौडेल	वडा सचिव	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. १	
७.	वैकुण्ठ पौडेल	वडा सचिव	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. २	
८.	गोपाल कृष्ण सुवेदी	वडा सचिव	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ३	
९.	शिव प्रसाद पौडेल	वडा सचिव	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ४	
१०.	हरि प्रसाद अधिकारी	वडा सचिव	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ५	
११.	उमाकान्त पौडेल	वडा सचिव	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ६	
१२.	चन्द्रनाथ पण्डित	वडा सचिव	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ७	
१३.	पाराश्वर सापकोटा	वडा सचिव	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ८	
१४.	कोपिला पौडेल	सहायक लेखापाल	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. १	
१५.	सोमराज धिमिरे	कार्यालय सहायक	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ४	
१६.	सागर थापा	कार्यालय सहायक	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ५	
१७.	सन्त बहादुर थापा	कार्यालय सहायक	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ७	
१८.	माया राना	कार्यालय सहायक	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ८	
१९.	सुकु माया सारु	सामाजिक परिचालक	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. १	
२०.	निरु विश्वकर्मा	सामाजिक परिचालक	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ४	
२१.	अन्जु गिरी	सामाजिक परिचालक	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ५	
२२.	धनि माया थापा	सामाजिक परिचालक	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ७	
२३.	रेखा राना गुरुङ्ग	सामाजिक परिचालक	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ८	
२४.	बाबुराम राना भाट	कार्यालय सहयोगी	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ४	
२५.	श्रृजना पौडेल	कार्यालय सहयोगी	ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ५	

श्रोत:- प्रशासन शाखा, ऋषिङ्ग गाउँपालिका

१२०. सरकारी कार्यालयहरूको नाम, टेलिफोन विवरण

क्र. सं.	नाम	कार्यालयको नाम	कार्यालय	निवास	का.प्रमुखको मो.नं.
१.	श्री रितेश कुमार शाक्य	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	५६०१३३	५६०६२२	९८५६०६७७७७
२.	श्री अमरराज पौडेल	तनहुँ जिल्ला अदालत	५६०१९५	५६००४६	
३.	श्री अन्जान न्यौपाने	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	५६०१७४	५६०५९९	९८५६०२७५३३
४.	श्री विष्णुहरी वाग्ले	कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय	५६२२७६		९८५६०६०२७६
५.	श्री बाबुराम देवकोटा	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	५६०६२१		९८५६०६०१०५
६.	श्री दिर्घ बहादुर पोख्रेल	मालपोत कार्यालय	५६०१७७		९८५६०६३१७७
७.	श्री गोविन्द गिरी	जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय	५६०१०३		९८५६०२२४४७
८.	श्री हरिप्रसाद बास्तोला	व्यास नगरपालिका, दमौली	५६०२३३	५६०४००	९८५६०२५५४७
९.	श्री भेष बहादुर कुंवार	बन्दिपुर न.पा., बन्दिपुर, तनहुँ	५२०१२३	५२०१७७	९८५६०४११२३
१०.	श्री शिव प्रसाद लम्साल	भानु न.पा.			
११.	श्री कासीराम गैह्रे	शुक्लागण्डकी न.पा. दुलेगौडा, तनहुँ			९८५६०६२०१८
१२.	श्री जगन्नाथ लामिछाने	भिमाद न.पा.			९८५११७९४८१
१३.	श्री दुर्गा थापा	आंबुखैरेनी न.पा. आंबुखैरेनी, तनहुँ	५४००८२		९८४१९६०८४१
१४.	श्री दयाराम तिवारी	म्याग्दे गा.पा, भानु, तनहुँ			९८५६०६३१०८
१५.	श्री चण्डिका पौडेल	ऋषिड गा.पा.			
१६.	श्री नरहरी सापकोटा	घिरिड गा.पा.			
१७.	श्री नारायण प्रसाद चापागाई	देवघाट गा.पा.			
१८.	श्री भानु जोशी	प.डि.सडक कार्यालय नं.१	५६०१७०		९८०२५००८५२

१९.	श्री राम पराजुली	जिल्ला प्रावधिक कार्यालय	५६००९०		९८४१२५३२१७
२०.	श्री चक्रपाणी शर्मा आचार्य	खा.पा.तथा सरसफाई डि.का.	५६०११०		९८५६०६०८१०
२१.	श्री हरिदत्त पौडेल	सिंचाई विकास डिभिजन	५६०११४		९८४६०८२५३५
२२.	श्री चेत नारायण अधिकारी	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	५६०१३०		९८५६०८२५३५
२३.	श्री अम्बिका प्रसाद पौडले	जिल्ला वन कार्यालय	५६०१३५		९७५९००००५५
२४.	डा.श्री पवन जंग रायमाफी	जिल्ला स्वस्थ्य कार्यालय	५६०११९		९८४१२१४८४६
२५.	डा.श्री पवन जंग रायमाफी	दमौली अस्पताल	५६०२०३		९८४१२१४८४६
२६.	डा. श्री ऐश्वर्य श्रेष्ठ	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	५६०४८३		९८४६०४०३२५
२७.	श्री इन्द्रप्रसाद अधिकारी	जिल्ला भू संरक्षण कार्यालय	५६०१७५		९८४२६४७४२८
२८.	डा. दीर्घनाथ हुंगाना	जिल्ला पशुसेवा कार्यालय	५६०२०५		९८४६०२९१८२
२९.	श्री विष्णु नारायण	शैक्षिक तालीम केन्द्र	५६१३०१		९८५६०२७८७७
३०.	श्री राजु कंडेल	कृ.अ.के.वन्दिपुर (बाखा)			९८५६०६३५७५
३१.	श्री उमा कोईराला	जिल्ला हुलाक कार्यालय	५६०११३		९८४६७६५३२७
३२.	श्री उमा अधिकारी	महिला विकास कार्यालय	५६०१४२		९८५७६५०१३२
३३.	श्री बाबुराम घिमिरे	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	५६०६४४		९८४९१११७६३
३४.	श्री नारायण कार्की	डिभिजन सहकारी कार्यालय	५६००९७		९८५६०२७०३१
३५.	श्री प्रदिप रेग्मी	करदाता सेवा कार्यालय दमौली	५६०१२९		९८४१७३६९६४
३६.	श्री तिर्थनाथ खनाल	जिल्ला कारागार कार्यालय	५६०१०६		९८५६०६०१०६
३७.	डा. राम कुमार श्रेष्ठ	बन्दिपुर अस्पताल तनहूँ बन्दिपुर	५२०१८८		८८४१२३९७७३
३८.	श्री चन्द्र बहादुर भण्डारी	प्र.सि.वी.का.श्रो.केन्द्र, बन्दीपुर	५२०१०४		९८४२०३२६५४
३९.	नेपालहरी रानभाट	युवा समितिको कार्यालय			९८४६०३६५०१
४०.	श्री सहदेव सुवेदी	नापी कार्यालय	५६०११२		९८४१२५४३४२
४१.	श्री सुनिल सुवेदी	विद्युत प्राधिकरण तनहुँ			९८५११८०५३५

४२.	श्री खगेन्द्र कटुवाल	नेपाल टेलीकम	५६०४४ ४		९८५११०५१२१
४३.	श्री पुजन न्यौपाने	नयाँ सहर आयोजना, डुम्रे	०६५५८० ३७६		९८५११४९५२५
४४.	श्री नगेन्द्र बहादुर थापा	यान्त्रिक कार्यालय, डुम्रे	५८०१४५		९८४६०४४४०३
४५.	श्री रामचन्द्र दवाडी	यातायात सेवा कार्यालय	५८०३७२		९८४५०७७९५६
४६.	श्री विमल गिरी	स्थानिय शान्ति समिति, तनहु	५६१९४०		९८५६०६०१७३
४७.	श्री तुलसी पोखरेल	सामाजिक स्वस्थ्य सुरक्षा विकास समिति, तनहु	०६५५६२ ६५९		९८४१७५४७८१

यस जिल्ला स्थित रहेका सुरक्षा निकाय तथा प्रमुखहरुको नाम र नम्बरहरु :

१.	श्री काजी बहादुर खत्री	श्री नं.३ बाहिनी अड्डा, खैरेनीटार	५७०७५१		९८४१३२८७९१
२.	श्री उमेशराज जोशी	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, तनहु	५६००९९		९८५६०६५५५५
३.	श्री दमन थामि	शसस्त्र प्रहरी गण भानु	५८०१५४		९८५१२७२०४४
४.	श्री प्रकाश थापा	श्री रामवाण गुल्म दमौली	५६०१००		९८४६५८९९२१
५.	श्री सुवास कार्की	रा.अ.जि.का, तनहु	५६०१०८		९८४१९०८०९६
६.	श्री ज्ञानेन्द्र थापा	ट्राफीक प्रहरी कार्यालय, तनहु	५६०७९९		९८५८०२३५१०

श्रोत:-जिल्ला पार्श्वचित्र, तनहुँ

१२१. स्थानीय राजनैतिक दलहरु

सि. नं.	नाम,थर	पद	दलको नाम	सम्पर्क फोन नम्बर	कैफियत
१.	श्री वैकुण्ठ न्यौपाने	सभापति	नेपाली कांग्रेस, जि.का.स.	९८५६०२७३९४	५६०३७५
२.	श्री केदार सिग्देल	अध्यक्ष	ने.क.पा.एमाले जि.का.स.	९८४६०९०७१६	५६०१३४
३.	श्री हरिबहादुर चुमान	अध्यक्ष	ने.क.पा.माओवादी केन्द्र	९८५६०२७६२१	
४.	श्री कृष्णप्रसाद पौडेल	अध्यक्ष	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी,नेपाल	९८४६४८४५३५	
५.	श्री दिपक भट्टराई	अध्यक्ष	राष्ट्रिय लोकतान्त्रिक फोरम नेपाल	९८४६६१०६०६	

६.	श्री रेशमलाल श्रेष्ठ	अध्यक्ष	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी, तनहुँ	९८५११३६६१६	
७.	श्री हर्कमान श्रेष्ठ	अध्यक्ष	सद्भावना पार्टी, तनहुँ	९८१३४५६५१२	
८.	श्री शंकर पोखेल	अध्यक्ष	ने.क.पा.माले	९८५१०७९३४४	
९.	श्री हरिसिंह गुरुङ्ग	अध्यक्ष	सङ्घीय समाजवादी फोरम नेपाल	९८४६०२७०३०	
१०.	श्री पुष्पलाल श्रेष्ठ	अध्यक्ष	राष्ट्रिय जनमोर्चा तनहुँ	९८५६०६०४६३	
११.	श्री लोकनाथ आचार्य	अध्यक्ष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी संयुक्त, तनहुँ	९८०६७३६५१५	
१२.	श्री मन्धरी आले	अध्यक्ष	संघीय गणतान्त्रिक जनमुक्ति पार्टी, तनहुँ	९८०८२२११७४	
१३.	श्री चुडाराम परियार	अध्यक्ष	दलित जनजाती पार्टी, तनहुँ	९८४६१९५६७६	
१४.	श्री देवी बहादुर बस्नेत	कार्यवाहक सभापति	अखण्ड नेपाल, पार्टी	९८४६२३४०७८	
१५.	श्री धनमाया गौली	अध्यक्ष	लोकतान्त्रिक जनमुक्ति पार्टी	९८४६३३०३९५	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण अनुसार

१२२. गाउँपालिकासंग साभेदारी गरेका संघ संस्थाहरु (अन्तराष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा सामुदायिक संघ संस्थाहरु समेत)

सि.नं.	संघ संस्थाको नाम	कार्यक्रम	स्वीकृत बजेट	कैफियत
१.	पश्चिम नेपाल ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई परियोजना			

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण अनुसार

१२३. गाउँपालिकाको भगिनी सम्बन्ध रहेको संस्था

सि.नं.	भगिनी सम्बन्ध कायम भएको संस्थाको नाम	संस्थाको उद्देश्य	सम्बन्ध कायम भएको मिति	कैफियत
१.	नभएको			

१२४. गाउँपालिकाको स्थापनाकाल देखि हालसम्मका प्रमुखहरुको विवरण

सि.नं.	नाम	कार्य अवधि	निर्वाचित/मनोनित	कैफियत
१	राजेन्द्र कृष्ण क्षेष्ठ	५ वर्ष	निर्वाचित	

श्रोत:- ऋषिङ्ग गाउँपालिकाको कार्यालय, तनहुँ

१२५. विगत ३ वर्षको MCPM को स्तर

आ.व. २०६८/६९	आ.व. २०६९/०७०	आ.व. २०७०/०७१
साविकका गा.वि.स.पास	साविकका गा.वि.स.पास	साविकका गा.वि.स.पास

श्रोत:- ऋषिङ्ग गाउँपालिकाको कार्यालय, तनहुँ

१२६. विमानस्थलको विवरण

सिड.नं.	विवरण	स्थान	अवस्था	कैफियत
१.	विमान स्थल	छैन		
२.	हेलीप्याड	छैन		

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१२७. शवदाह पशु वधशालाको विवरण

सि.नं.	विवरण	स्थान	अवस्था	कैफियत
१.	शवदाह—	सेती नदी-१, गडगडीघाट-४, सिङ्गुवाघाट-४, सिसराघाट-४, घुमारीघाट-५, काली नदी		
२.	पशु वधशाला	छैन		

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१२८. विशेष व्यवसायिक खेती र उत्पादन हुने मुख्य कृषि बाली

क्र. सं.	खाद्यन्न बाली	नगदे वाली	मसला वाली,	तेलहनवाली	दलहनवाली
१.	वर्षे धान, घैया धान, चैते धान, वर्षे मकै, हिउँदे मकै, बसन्ते मकै, गहुँ, जौ, फापर, कोदो र आलु आदि	सुन्तला, तरकारी, अदुवा, मह, केरा, पिडालु, कफी, हलेदो, लसुन र खुर्सानी अन्य आदी	हलेदो, लसुन, खुर्सानी,	तोरी, सस्यु, बदाम, भुस तिल, तिल,	मास, रहर, गहत, केराउ, चना, भटमास, राजमा, मस्याङ, बोडी, सिमि,
२.	तरकारी वाली	फलफूल	अन्य		
	वर्षे तरकारी, हिउँदे तरकारी, बेमौसमी तरकारी	सुन्तला, जुनार, कागती, आप, अम्वा, आरु पखरा, आरु, लिच्ची, केरा, मेवा, भुइकटर, रुखकटहर, अनार	कफी, माछापालन, मौरी पालन, च्याउ खेती		

श्रोत:-जिल्ला पार्श्वचित्र तनहुँ अनुसार

१. पकेट खेतीभए/नभएको (भएको भए उल्लेख गर्ने)

क्र. सं.	खाद्यन्न वाली	नगदे वाली	मसला वाली,	तेलहनवाली	दलहनवाली
	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
२.	तरकारी वाली	फलफूल	अन्य		
	नभएको	नभएको	नभएको		

श्रोत:-जिल्ला पार्श्वचित्र तनहुँ

२. व्यवसायिक खेती (जस्तो अर्गानिक खेती बाखापालन कुखुरापालन आदी)

क्र.सं.	विवरण	क्षेत्र	कैफियत
१.	बाखा पालन	वैदी, भिरकोट, काहुँशिवपुर, कोटदरबार, राम्जाकोट, ऋषिङ्ग रानीपोखरी	
२.	स्थनीय कुखुरा संरक्षण	ऋषिङ्ग रानीपोखरी	
३.	स्थानिय सुँगुर	ऋषिङ्ग रानीपोखरी	
४.	अन्य	०	

श्रोत:-जिल्ला पार्श्वचित्र तनहुँ

१२९. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका होटलहरुको विवरण:

क्र.सं.	किसिम	संख्या	कैफियत
१.	चिया खाजा पसल	२५	
२.	होटल	७	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१३०. बेरोजगारको तथ्याङ्क

क्र.सं.	लिङ्ग	संख्या	कैफियत
१.	पुरुष	तथ्याङ्क उपलब्ध नभएको ।	
२.	महिला		
३.	अन्य		

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१३१. सुरक्षा ईकाईहरु :

क्र.सं.	विवरण	स्थान	कैफियत
१.	भिरकोट प्रहरी चौकी	भिरकोट	
२.	ऋषिङ्ग रानीपोखरी	ऋषिङ्ग रानीपोखरी	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१३२. सहकारी संस्थाहरुको विवरण:

क्र.सं.	विवरण,स्थान	सदस्य संख्या (महिला/पुरुष)	कैफियत
१.	शिवकृत उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.		
२.	काहुँ शिवपुर जनसेवा उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.		
३.	ग्रामीण कृषि सहकारी संस्था लि.		
४.	दुर्गाभवानी उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.		
५.	श्री सेतीगंगा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.		
६.	श्री कोसेली महिला कृषि स.सं.लि.		
७.	श्री संगम महिला कृषि स.सं.लि. ऋषिङ्ग		
८.	श्री सयपत्री महिला कृषि स.सं.लि.		
९.	श्री कुसुम महिला कृषि स.सं.लि.		
१०.	श्री सेवक महिला कृषि स.सं.लि		
११.	शिवकृती उपभोक्ता स.सं.लि		
१२.	ग्रामीण कृषि उ.स.सं.लि.		
१३.	ऋङ्ग कृषि सहकारी स.सं.लि		
१४.	सगरमाथा कृषि स.सं.लि		
१५.	श्री सृजना विकाससिल कृषि स.सं.लि		
१६.	दक्षिण क्षेत्र दिगो विकास कृषि स.सं.लि		
१७.	संगम महिला कृषि स.सं.लि		

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१३३. एफ.एम/रेडियो स्टेशनहरुको विवरण:

क्र.सं.	एफ.एम/रेडियो स्टेशनको नाम, स्थान	प्रकार	कैफियत
१.	नभएको		
२.			

१३४. व्यापारिक फर्महरुको विवरण:

क्र.सं.	व्यापारिक फर्मको प्रकार	संख्या	कैफियत
१.	नभएको		
२.			

१३५. सामुदायिक मेलमिलाप सम्बन्धी समिति गठन र क्रियाकलाप

क्र.सं.	विवरण	ठेगाना	कैफियत
१.	नभएको		
२.			

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१३६. प्राकृतिक श्रोत (खानी/खनिज आदि):

क्र.सं.	विवरण	स्थान
१.	खरिदुङ्गा	
२.	कुरीलो	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१३७. पशुपंक्षी/वन्यजन्तुको विवरण

क्र.सं.	पशुपंक्षीहरुको	वन्यजन्तुहरुको नाम	कैफियत
१.	रांगा, भैसि, गोरु, पाडा, पाडी, खसि, बोका, सुँगुर, बगुर, बदेल, आदि	बाघ, भालु, मृग, जरायो, वादर, ढेडु, स्याँल, लोखर्के, सर्प, दुम्सी, कालिज आदि	
२.	पंक्षीहरुमा	पंक्षीहरुमा	
	कुखुरा, हाँस, परेवा आदि	लाटोकोसेरो, काग, ढुकुर, भंगेरा, चिल, सुगा, मैना, गिद्ध, चिल वकुला (१५० किसिमका) तराचुरुङ्गीहरु आदि	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१३८. सकुम्वासीको तथ्याङ्क

क्र.सं.	लिङ्ग	संख्या	कैफियत
	पुरुष	नभएको	
	महिला		
	अन्य		

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१३९. अल्पसंख्यक/सिमान्तीकृत वर्गको तथ्याङ्क

क्र.सं.	विवरण	संख्या	कैफियत
१.	घर्ती/भुजेल	७४	
२.	कुमाल	२११	
३.	बादी	३०६	
४.	माभ्नी	६६	
५.	दराई	४३८	
जम्मा		१०९५	

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१४०. घरभाडामा बस्नेहरुको विवरण:

क्र.सं.	संख्या	ठेगाना	कैफियत
जम्मा	१००	वडा नं. ७	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१४१. गाउँपालिका भित्र रहेका विशेष, संरक्षित, स्वायत्त क्षेत्रको विवरण

तथ्याङ्क उपलब्ध नभएको ।	

श्रोत:-स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१४२. गाउँपालिका आफैले बनाएका नियम /विनियमहरुको विवरण

- १) पदाधिकारीहरुको आचार संहिता २०७४
- २) गाउँपालिका कार्य विभाजन नियमावली २०७४
- ३) गाउँपालिका कार्य सम्पादन नियमावली २०७४
- ४) गाउँपालिका निर्णय वा आदेश र अधिकार पत्रको प्रमाणिकरण नियमावली २०७४
- ५) स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४

१४३. गाउँपालिकाका अवसर, चुनौती र समस्याहरु (बार्षिक प्रगती प्रतिवेदनवाट लिने)

गाउँपालिकाको सम्भावना

१. उन्नत खालको धान, मकै अन्य वालिहरु तथा तरकारी खेतीहरुलाई प्राथमिकताका साथ आधुनिक पद्धति अनुसार सीप तालिमको उपलब्ध गराई व्यवस्थापन गर्न सकेमा यस क्षेत्रको विकासको आधार कृषि बन्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।
२. उन्नत खालको दुधालु भैसि, गाई, खसी, बोका, बाखा, सुंगुर, बंगुर, लोकल कुखुरा, बैलर कुखुरा, माहुरी पालन, जस्ता व्यवसायहरुलाई सीप तथा तालिम दिएर व्यवस्थापन गर्न सकेमा यस व्यवसायवाट थप आमदानी गर्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।
३. गाउँपालिका भित्र रहेका विभिन्न जलाधार क्षेत्रवाट स्थानीय वासिलाई पर्याप्त मात्रामा खेतिपाती गर्न सिंचाईको व्यवस्था गर्ने र जल विद्युत उत्पादन गर्नसकेमा जलाधार क्षेत्रको सदुपयोग हुने र यस क्षेत्रको आर्थिक अवस्थामा पनि राम्रो सुधार हुने देखिन्छ ।
४. श्रोत साधन तथा सीप र श्रम सदुपयोग गरी यस क्षेत्रको विकास गर्न सकेमा जस्तै होम-स्टे सञ्चालन गर्ने, होटल व्यवसाया खोल्ने, विभिन्न क्षेत्रको भौगोलिक वनावट अनुसार मानव निर्मित सीप प्रयोग गरी र त्यसको व्यवस्थापन गर्न सकेमा पर्यटन क्षेत्रको विकास गर्ने प्रचुर भौगोलीक विविधता ठाउँहरु प्रसस्तै मात्रामा रहेका छन ।
५. साधन, सीप, श्रम आदिलाई उपयोग गरेर विभिन्न किसिमका स्रोत साधन तथा श्रममा आधारित व्यवसायहरु सञ्चालन गर्न सकिने सम्भावना देखिन्छ । जस्तै:-बाँस निगालोको काम, अगरबत्ती, मैनबत्ती बनाउने, वावियाको डोरी, टपरी व्यवसाय, अचार बनाउने, सिलाई कटाई, कम्प्युटर तालिम, ड्राईभिङ्ग, जुस, साईकल, टि.भि, रेडियो, घडी, मोटरसाईकल मेशिनहरु अन्य आदिको मर्मतजस्ता तालिम सबै वडाका युवायुतीहरुलाई सञ्चालन गरी आत्मा निर्भर बनाउन सकिने प्रचुर सम्भावनाहरु रहेका छन ।

गाउँपालिकाको चुनौतीहरु

१. गाउँपालिकाको आन्तरिक आम्दानी अत्यन्त न्यून रहेको ।
२. गाउँपालिकाको अधिकांश भाग ग्रामीण बस्ती भएको ।
३. कृषिलाई पर्याप्त मात्रामा आधुनिकीकरण र व्यवसायीक बनाउन नसकिएको ।
४. गाउँपालिका क्षेत्रमा कार्यरत नीजि एवं गैरसरकारी संघ - संस्थावाट सञ्चालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमलाई गाउँपालिकाको मुख्य प्राथमिकतासँग आवद्ध गर्ने कार्य ।
५. योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको स्थितिमा सुधार ल्याउन अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई वस्तुपरक एवं नतिजामूलक बनाउन पर्ने कार्य ।
६. बसाईसरी जाने क्रमलाई नियन्त्रण गर्ने कार्य ।
७. योजना तथा कार्यक्रमको दोहोरोपन ।
८. विकास प्रतिको सोच र संस्कार बदल्ने कार्य ।
९. जग्गा व्यवस्थापन गर्ने कार्य कार्यालय सिटि हल वस पार्क खेल मैदान ल्याण्डफिल्ड साइड र सार्वजनिक शौचालय ।
१०. जनशक्तिको अभाव ।
११. बजेट तथा अख्तियारी ढिलो गरी प्राप्त हुनु ।

समस्याहरु

१. कृषि भूमिमा सिंचाईको समस्या ।
२. उच्च मा.वि.पूर्वाधा तथा शिक्षकको समस्या ।
३. न्यून रोजगारीका अवसरले बेरोजगारी समस्या ।
४. विभिन्न गतिविधिको बारेमा जनचेतनाको कमी ।
५. आन्तरिक तथा वाह्य सुरक्षाको समस्या ।
६. कृषि उपजको बजारको समस्या ।
७. कृषकहरुबाट उत्पादित दुध विक्री वितरणको समस्या ।
८. विरामीहरुको औषधी उपचारको समस्या ।
९. पदाधिकारीहरुलाई जनचेतनाको कमी तथा सार्वजनिक हितको भावनाको कमी ।
१०. महिला तथा बालबालिका माथि हिंसा, शोषण र दुर्व्यवहार तथा विभेद गर्ने परम्परागत बानी ।

१४४. गाउँपालिकाका विकास सम्भावनाहरू (कृषि, जलविद्युत, पर्यटन, उद्योग,सडक आदि)

कृषि

यस गाउँपालिकामा अधिकांश मानिसहरू कृषि पेशामा आत्मा निर्भर रहेका छन् भने । व्यवसायिक कृषिको माध्यमबाट गाउँपालिकाको समृद्धि तर्फ उन्मुख गराउन सकेमा कृषिलाई व्यवसायीकरण गर्न गाउँमा रहेका कृषकहरूलाई उन्नत वीउ विजन, मलखाद तथा प्राङ्गारिक खेतिको लागि राज्यस्तरबाट सहयोग उपलब्ध गराउन गाउँपालिकाले विशेष योजना बनाउनु पर्ने अवश्यता रहेको छ । उन्नत खालको धान, मकै अन्य वालिहरू तथा तरकारी खेतीहरूलाई प्राथमिकताका साथ आधुनिक पद्धति अनुसार सीप तालिमको उपलब्ध गराई व्यवस्थापन गर्न सकेमा यस क्षेत्रको विकासको आधार कृषि बन्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

पशुपालन

यस क्षेत्रमा व्यवसायिक रूपले स्थानीय श्रोत साधन सीप र श्रमलाई उपयोग गरेर उन्नत खालको दुधालु गाई, खसी, बोकामा, बाख्रा, सुंगुर, बंगुर, लोक्कला कुखुरा, बैलर कुखुरा, माहुरी पालन, जस्ता व्यवसायहरूलाई सीप तथा तालिम दिएर व्यवस्थापन गर्न सकेमा यस व्यवसायबाट थप आम्दानी गर्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

जल विद्युत

यस क्षेत्रमा भएका ठूला ठूला जलाधार क्षेत्रहरूमा स्थानीय तहको श्रोत साधन तथा सीप र श्रमलाई योजनावद्ध रूपमा सदुपयोग गर्नसकेमा जलाधार क्षेत्रबाट स्थानीय वासिलाई पर्याप्त खेतिपाती गर्न सिंचाईको व्यवस्था गर्ने र जल विद्युत उत्पादन गर्नसकेमा जलाधार क्षेत्रको सदुपयोग हुने र यस क्षेत्रको आर्थिक अवस्थामा पनि राम्रो सुधार हुने देखिन्छ । यस क्षेत्रमा यस्ता जलाधार क्षेत्रहरू प्रचुर मात्रामा रहेका छन् जस्तै गर्दा यस क्षेत्रको विकास गर्न सकेमा गाउँपालिकाको विकासको सम्भावना देखिन्छ ।

पर्यटन

धरातलीय बनोट, हावापानी, धर्म, संस्कृतिको विविधता अगाल्दै प्राकृतिक मनोरमले भरिपूर्ण यस गाउँपालिकाको विविधताले गर्दा समय र स्थान अनुरूप भौतिक तथा मानवीय विकासका प्रारूपहरु तयार गरी सञ्चालनमा ल्याउन आवश्यक देखिन्छ। गाउँपालिकामा रहेका पर्यटकिय क्षेत्रको विकास गर्न सकेमा उज्जल र अविच्छिन्न विकासको सम्भावना देखिन्छ।

सीप तथा तालिम

यस गाउँपालिकामा अधिकांश मानिसहरु कृषि पेशामा आत्मा निर्भर रहेका छन भने। केही मानिसहरु बैदेशिक रोजगारीमा गएका छन भने केही मानिसहरुले सधारण व्यापार व्यवसाय गरेर जिवन निर्वाहा गर्दै आएका छन। केहि मानिसहरु पशुपालन गर्दै आएका छन। विभिन्न खालको सीप तथा तालिमको उपलब्धता गराउन सकेमा यस क्षेत्रमा ब्यवसायिक रूपले स्थानिय श्रोत साधन सीप र श्रमको सदुपयोग, रोजगारीता तथा आर्थिक स्थिति सुधार हुन सक्ने सम्भावना रहेको छ।

सडक

यस गाउँपालिकामा हालसम्म कुनै राष्ट्रिय राजमार्ग नभए पनि सबै गाउँ तथा वस्तिहरुमा बनेका सडक समेत सुविधासम्पन्न र स्तरीकरण हुन सकेका छैनन। बनेका कच्ची सडकहरु पनि अव्यवस्थित छन् सडकमा ढल तथा नालाको कुनै व्यवस्था गरिएको छैन। खोला नालामा पुलपुलेसाको राम्रो व्यवस्था पनि छैन। त्यसैले विकासको पहिलो प्राथमिकता सडकलाई दिनुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ। वाटो घाटो सडकको राम्रो विकास गर्न सकेमा यस ठाउँमा उत्पादन भएका कृषि उपजहरुको बजार निकासि भई गाउँपालिकाको आर्थिक श्रोतमा वृद्धि हुँदै जाने सम्भावना रहेको देखिन्छ।

यातायात

गाउँपालिकाको सबै वडाहरुमा यातायातको पहुँच पुऱ्याउन सकेमा कृषि क्षेत्रमा उत्पादन भएका उपजहरु, दुग्ध जन्य वस्तुहरु, माजु जन्य खसि, वोका, राँगा, भैसि, कुखरा, हाँस, फलफुलहरु जस्ता विभिन्न वस्तुहरु वजार लगेर उचित मूल्यमा बेच विखन गर्न पाउने सम्भावना रहेको देखिन्छ।

अन्य सम्भाव्यताहरु

- अधिकांश महिला अनपढ भएका र उच्च शिक्षावाट पनि बञ्चित हुनुपरेकोले, गाउँपालिकाको केन्द्रमा उच्च शिक्षाको व्यवस्था मिलाई शिक्षामुखी कार्यक्रमहरु सबै वडामा सञ्चालन गरी बढी भन्दा बढी जनशक्तीलाई शिक्षा हासिल गर्न लगाउने ।
- उच्च शिक्षाको अवसर तथा औषधीको उपचारको केहि हदसम्मको समस्या समाधान हुन सकिनेछ ।
- उच्च शिक्षाको अवसर तथा औषधिको उपचारको केही हदसम्मको समस्या समाधान हुन सकिनेछ ।
- कृषि तथा पशुपालन व्यवस्था निजी, सरकारी स्तरमा साना तथा ठूला कृषि फर्महरु तथा उद्योगहरु खोल्नु आवश्यक छ ।
- कृषि क्षेत्रमा विकासको लागि सीपमुलक तथा व्यवसायमूलक तालिम दिई उन्नत जातका गाई, भैसिका व्यवस्था मिलाई गरीवहरुको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन सकिन्छ ।
- खुल्ला सिमानाका कारण भईरहेका चोरी, डकैतीवाट बचाउन सुरक्षा व्यवस्थालाई कडा तुल्याई सुरक्षा निकाय तथा खुल्ला सिमाना व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ ।
- गाउँपालिकाको केन्द्रमा बजारको व्यवस्था तथा सब्जी बेचविखन केन्द्रको व्यवस्था मिलाई बजार व्यवस्थापनमा सहयोग हुन्छ ।
- गाउँपालिकाको बेरोजगारी जनशक्तीलाई व्यवस्थापन गर्न साना उद्योग सञ्चालन गरी स्थानीय स्तरमा बेरोजगारी समस्या हल गर्न सकिन्छ ।

१४५. गाउँपालिका प्रष्ट देखिने नक्सा

ऋषिङ गाउँपालिकाको नक्सा

१४६. अन्य केहि भए

संभावनाले पूर्ण यस गाउँपालिकाको उचित योजना निर्माण गरेर अगाडी बढ्न सकेमा विकासले गति लिन सक्ने देखिन्छ ।

सारांश तथा निष्कर्ष

साविकका काहुँशिवपुर, भिरकोट, बैदी, राम्जाकोट, कोटदरबार र ऋषिङ्ग रानीपोखरी गरी ६ वटा गाउँ विकास समितिलाई मिलाई गराई पूर्वमा देवघाट, बन्दिपुर र व्यास नगरपालिका तथा पश्चिममा घिसिङ्ग गाउँपालिका र भिमाद नगरपालिका, उत्तरमा व्यास नगरपालिका र म्याग्दे गाउँपालिका तथा दक्षिणमा नवलपरासी जिल्लाको विचमा रहेको यो गाउँपालिका प्राकृतिक रूपमा विविधता पूर्ण रहेको छ। तल्लो भागमा अति नै गर्मी र माथिल्लो भागमा अतिनै जाडो समेत हुने यस क्षेत्रमा बन तथा बनपैदावारहरुमा पनि त्यत्तिकै विविधता पाइन्छ। जातिगत विविधता र संयोगिक बस्ती यस क्षेत्रको विशेषतानै रहेको देखिन्छ। तल्लो फाँटहरुमा लहलह धान भुल्ने र माथिल्लो भागमा स्याउको खेती समेत हुने प्रकारको हावापानी पाइन्छ।

पछिल्लो समयमा यातायातको आवागमनले गर्दा शहरी उत्पादनहरु गाउँमा पुग्ने र गाउँमा उत्पादिन कृषि उपजहरु सहजै सहर पुग्ने कार्यले गर्दा ग्रामीण भुभागमा आय आर्जनको समेत राम्रो व्यवस्था हुन थालेको पाइन्छ। शिक्षा तथा चेतनामा भएको बृद्धि सँगै रोजगारीका अवसरमा केही बढोत्तरी भएको देखिन्छ भने वैदेशिक रोजगारले गर्दा गरिवी न्यूनीकरणमा ठूलो टेवा पुगेको देखिन्छ।

पछिल्लो समयमा यातायातको पहुँच सबै वडा तथा गाउँमा पुगेपछि स्थानीय उत्पादनले बजारसम्मको पहुँचलाई विस्तारित हुने मौका पाएको छ भने कृषकहरुले पनि आधुनिक कृषि प्रणाली अवलम्बन गर्ने, उन्नत फलफुल तथा तरकारी खेती तर्फ आकर्षित हुने, पशु पालनमा समेत आधुनिकीकरण गर्ने जस्ता गतिविधि बढेको पाइन्छ।

विभिन्न भूस्वरूप रहेबाट यहाँको आन्तरिक एवं वाह्य पर्यटकलाई बढावा दिन सक्ने प्रसस्त रमणीय एवं धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थानहरु रहेका छन् जसको यथोचित विकास, प्रचार प्रसार र प्रबर्द्धन हुन सकेमा यस क्षेत्रको विकासमा कायाँपलट हुने देखिन्छ।

यसका साथै पहाडी भूभाग हुनाले पहिरो भर्ने, नदि किनारमा कटान हुन सक्ने लगायतका समस्याहरु भने बढेर गएको देखिन्छ। भरखरै मात्र खिम्ती वेशीमा भएको पहिरो तथा बाढीले कारणले पनि अनाहकमा बासिन्दाले ज्यान गुमाउनु परेको अवस्था भने छ। यसैगरी यस क्षेत्रको शिक्षामा गुणस्तरीयता बृद्धि गर्नु जरुरी रहेको देखिन्छ। गुणस्तरीय शिक्षा तथा स्वास्थ्य विना कुनै पनि मानिसको गुणस्तरीय जीवन बन्न नसक्ने हुँदा यसका गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न सरोकार वाला सबैले प्रयास र प्रयत्न गर्नु पर्दछ।

यस क्षेत्रमा रहेका ठूला नदि सेती, काली गण्डकी लगायतका खोलानालाहरुबाट जलविद्युतका आयोजनाहरु सञ्चालन गर्न सकेमा यो क्षेत्रमा रोजगारीको अवसरको सिर्जना हुनुका साथै स्थानीय उत्पादनले यथोचित बजार प्राप्त गर्न सक्ने र गरिवी न्यूनीकरणमा ठूलो मद्दत हुने देखिन्छ । साथै अन्य साना खोलाहरुबाट साना जलविद्युत तथा सिंचाई सुविधा विकास गर्न सकेमा स्थानीय बासिन्दालाई ठूलो राहत हुने देखिन्छ ।

यस प्रकार यो पार्श्वचित्रले ऋषिङ गाउँपालिकाको भौगोलिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, शैक्षिक, स्वास्थ्य, बनजंगल, नदिनाला तथा खाली र सरकारी जग्गासमेतको समग्र विवरणलाई वस्तुकृत गरिएबाट भावी दिनमा योजना निर्माणको लागि यो एउटा कोशेढुंगा सावित हुने विश्वास गर्न सकिन्छ ।

समाप्त